

Tor Sellström

Om Pinochets Chile

Innehåll

Introduktion	1
Chile efter kuppen: Politiskt och ekonomiskt förtryck är grundstenarna i den fascistiska konstruktionen	2
Chile ett år efter kuppen: Kampen organiseras mot gorilladiktaturen	18
Fascism, gorilladiktatur och revolution i Latinamerika: fallet Chile	24

Introduktion

För att effektivt bekämpa en diktatur är det viktigt att förstå vilken slags diktatur som man har att göra med. Alla diktaturer har givetvis likheter, men det kan även finnas avsevärda skillnader mellan olika varianter. Fascistiska diktaturer, militärdiktaturer, diktaturer som domineras av religiösa krafter (präster, mullor...) osv kan ha mycket olika (och varierande) förankring bland olika samhällsskikt, liksom mycket olika politiska agendor. En klar förståelse för detta är en förutsättning för en effektiv motståndskamp.

I de följande artiklarna, skrivna av Tor Sällström, som var ledande i den svenska solidaritetsrörelsen för Chile efter kuppen i september 1973, redogör författaren för utvecklingen (ekonomiskt och politiskt) efter kuppen, motståndskampen och försöker även karakterisera den chilenska regimen – han ändrar därvid uppfattning efter hand.

I första artikeln, publicerad i *Kommentar* i början av 1974, betecknar Sällström regimen som fascistisk, vilket till en början var vanligt inom stora delar av vänstern. I den andra (även den från *Kommentar* 1974) betecknar han regimen som en kombination av militärdiktatur och fascistisk diktatur och i den sista, publicerad i *Zenit* 1975, karakteriserar han regimen som en militärdiktatur ("militär gorilladiktatur"). Denna ändrade karakterisering baseras bl a på insikten att den chilenska regimen saknar det sociala stöd som utmärker fascistiska diktaturer. Därmed är Chile-juntan också betydligt mer instabil än fascistiska diktaturer och mer beroende av stöd utifrån (i Chiles fall USA-imperialismen).

Sällströms resonemang kan vara nyttig läsning för de som undrar vilka slags diktaturer som finns i Mellanöstern. Saudiarabien, Iran och Syrien är alla diktaturer, men de är också olika i åtskilliga avseenden. Enligt min mening är ingen av dem "fascistisk" och att stämpla dem som sådana är enbart kontraproduktivt, eftersom det ger en inadekvat beskrivning av dessa diktaturers egenskaper. I stället för att lättvindligt tillgripa sådana etiketter så behövs konkreta analyser.*

I den sista artikeln förs också en diskussion om vad som är utmärkande för en fascistisk rörelse, vilket även bör kunna fungera som en tankeställare för de som lättvindigt karakteriserar Sverigedemokraterna som "fascister".

10/3 2012 (modifierad och kompletterad i juni 2015)

Martin Fahlgren

---

* När det gäller de islamistiska rörelserna och regimernas karaktär så rekommenderas Chris Harmans skrift (från 1994): [The Prophet and the Proletariat](#) (på webbplatsen [marxists.org](#))

Chile efter kuppen: Politiskt och ekonomiskt förtryck är grundstenarna i den fascistiska konstruktionen

Hur byggs den chilenska fascismen upp under militärjuntans ledning? Vilka metoder använder juntan? Vilken roll spelar den inhemska borgarklassen och imperialismen?

Tor Sellström visar i denna artikel hur den korporativa staten växer fram i Chile idag. Fackföreningar och vänsterpartier förbjuds. Strejkrätten upphävs. Juntans ekonomiska politik, som bygger på snabb kapitalistisk utveckling med Brasilien som förebild; innebär en extrem utsugning av den chilenska arbetarklassen.

”Vad gör exploatörerna när deras egna institutioner inte längre försäkrar dem om makten? Hur reagerar de när mekanismer som de under historiens gång kunnat räkna med för att behålla makten, sviker och motarbetar dem? Dom avskaffar dem helt enkelt. Det finns inte något mer anti-konstitutionellt, olagligt, antiparlamentariskt och mer repressivt, våldsamt och kriminellt än fascismen.”

Fidel Castro i Santiago de Chile, den 2 december 1971.

Under år 1973 kom fascismen i dess chilenska variant — *gremialismen* — att byggas upp successivt. Som svar på arbetarklassens och böndernas ökade inflytande i Chiles ekonomiska och politiska liv, lanserade de båda stora borgerliga oppositionspartierna — Nationella och Kristdemokratiska partierna — sin egen ”masslinje”. Stödda av fascistiska organisationer som Fosterland och Frihet (*Patria y Libertad*) vände de sig till den chilenska småbourgeoisin och de väpnade styrkorna, med krav på att dessa aktivt skulle agera för att störta den konstitutionellt tillsatta regeringen *Unidad Popular*. Övergången från den typ av politisk ledning de borgerliga partierna tidigare utövat, till den ledning man nu förespråkade, innebar därmed en övergång från parlamentariska till icke-parlamentariska metoder.

En våg av sabotage- och terroraktioner svepte fram över Chile månaderna innan den blodiga militärkuppen den 11 september 1973. De borgerliga yrkessammanslutningarna — *gremios* - hörsammade de borgerliga partiernas uppmaningar och genomförde en serie ”strejker”. Samtidigt sökte bourgeoisin emellertid upprätthålla en demokratisk fasad och attackerade i massmedia och politiska forum regeringen *Unidad Popular* för att ha överskridit den borgerliga demokrati vars enda verkliga försvarare den utger sig för att vara. Den 22 augusti antog oppositionspartierna en motion där *Unidad Popular* förklarades vara ”illegal” och anklagades för att ”införa ett totalitärt system (som står) i strid med det demokratiskt-representativa system konstitutionen fastställt.” Denna motion har av militärjuntan kommit att betecknas som ”de folkliga representanternas domslut” och skulle i den egenskapen ”rättfärdiga” militärkuppen.

Fascistiska förklaringar

Det var alltså i den borgerliga demokratins och i den chilenska konstitutionens namn som regeringen *Unidad Popular* störtades den 11 september 1973. Emellertid hade inte de väpnade styrkorna, den chilenska bourgeoisin och dess allierade, imperialismen, en tanke på att agera inom ramarna för konstitutionen. Förutom att den chilenska konstitutionen av 1925 kraftigt fördömde militärkuppen — bl a då den stadgar att ”ingen individ och inte heller någon grupp kan antaga titeln folkets representant” — hade det borgerligt-demokratiska systemet möjliggjort Salvador Allendes seger i presidentvalen i september 1970.

Det var nu bourgeoisins avsikt att för all framtid förhindra liknande händelser. Någon vecka efter

kuppen kunde juntaideologen och flyggeneralen Gustavo Leigh i fascistiska ordalag deklarerar att ”vi vill att de väpnade styrkorna skall vara representerade i lagstiftande organ; vi vill deltaga i landets utveckling och dess framsteg; vi önskar en konstitution som kan ge oss en egen nationell politisk struktur och som inte ger marxismen ytterligare en möjlighet att slå landet i sina bojar”. På samma sätt framhålls i dekret nr 77 från den 8 oktober att

”det faller på den nya regeringens lott att utrota marxismen i Chile, att materiellt och moraliskt återuppbygga landet (...) och skapa nya institutionella former som kan upprätta en modern demokrati, renad från de brister som gynnade fiendens handlingar.” Och i den s k ”Vitbok över regerings-skiftet i Chile” som militärjuntan publicerade i slutet av oktober, deklarerar den nya regimen att den ”söker (skapa) ett nytt system som motsvarar den politiska verkligheten i landet och som definitivt förhindrar en upprepning av de olycksdagar som Chile genomlevde mellan den 4 september 1970 och den 11 september 1973”.

Naturren ”rättfärdigar” kuppen

Övergreppet på den konstitution man sagt sig försvara söker militärjuntan rättfärdiga på de mest varierande och motsägelsefulla sätt. I *Acta de Constitución de la Junta de Gobierno* som juntan offentliggjorde den 18 september och som samtidigt utgör det första i en serie av dekret med vars hjälp juntan nu styr landet — framhålls att de väpnade styrkorna ingripit då ”Chile befann sig underkastad en process av total och systematisk förstörelse (...) förorsakad av införandet av en dogmatisk och sekteristisk ideologi med inspiration i marxism-leninismens främmande principer”. Samma dokument understryker att militärjuntan ”skall respektera republikens konstitution och dess lagar”.

I senare dokument — bl a i den nämnda vitboken — utvecklas tankegångarna. En artikel av den fascistiske advokaten Hector Riesle Contreras — publicerad i ett samlingsverk som enligt förordet beskriver omständigheterna kring kuppen ”ur en akademisk synvinkel” utmynnar i ett förkastande av det konstitutionella problemet som sådant. Militärkuppen ”rättfärdigas” i stället genom hänvisningar till ”naturren” och ”rätten att göra uppror mot en tyrann”. Denna ”klassiska kristna moral- och rättsdoktrin”, rättfärdigar emellertid inte endast militärjuntans störtande av regeringen Unidad Popular och de senaste månadernas slaktande, utan kräver enligt författaren absolut lydnad och underkastelse inför de nya härskarna: ”Naturren, som utgår ur människans egen natur och därför är bindande för alla undersåtar, kräver lydnad inför juntan. Den gudomliga rätten slår genom Paulus fast, att legitima härskare instiftas av Gud och att de som motstår härskarna också motstår Gud. Och (...) sunda förnuftet ålägger att samvetsgrant och för nationens väl, inte endast lyda, utan även att på det mest osjälviska och aktiva sätt samarbeta med regeringsjuntan.”

Vänsterpartierna och fackföreningsrörelsen förbjuds

I det ögonblick de väpnade styrkorna satte igång en fruktansvärd massaker på det chilenska folket, raserades det borgerligt—demokratiska samhällssystemet i Chile. *Samtidigt* deklarerade juntan i sin kommuniké nr 5 att ”Allenderegeringen gjort sig skyldig till ett olagligt handlande genom att krossa grundläggande rättigheter som yttrandefrihet, frihet till undervisning, församlingsfrihet, strejkrätt, (...) egendomsrätt och rätten i allmänhet”. Genom militärjuntans dekret nr 5, publicerat den 22 september 1973, förklarades undantagstillståndet upphävt och att Chile befann sig i ”krigstillstånd eller i krigstid”, vilket möjliggjorde långt mer drastiska åtgärder. Dessa följer nu slag i slag:

- Parlamentet upplöses den 21 september på grund av ”behovet att kunna agera med största skyndsamhet för att uppfylla det program regeringsjuntan föresatt sig (att genomföra)”. (Dekret

nr 27);

- De marxistiska partierna förbjudes, då de ansluter sig till en ”doktrin som präglas av en människo- och samhällsuppfattning som skadar människans värdighet och utgör ett hot mot de frihetsideal och kristna värden, som utgör en del av nationens traditioner”. ”(Den) marxistiska doktrinen (uppfattning) om staten och klasskampen är oförenlig med den uppfattning om nationell enhet i vars tjänst Chiles väpnade styrkor och ordningsstyrkor handlar.” (Dekret nr 77, se även separat ruta nedan);

- Marxismen förbjudes: ”All propagandaverksamhet, i ord, skrift eller på vilket sätt det vara må, för den marxistiska doktrinen eller (någon) annan (doktrin), som i grunden sammanfaller med dess principer och målsättningar, förbjudes.” (Dekret nr 77);

- Den fackliga centralorganisationen CUT (*Central Unica de Trabajadores*) förbjudes ”då den under inflytande av tendenser som är främmande och väsensskilda från nationalkänslan, omvandlats till ett organ av politisk karaktär”. (Dekret nr 12);

- Strejkrätten upphävs för att ”återupprätta arbetsdisciplinen i princip och praktik” och det t o m retroaktivt, så att arbetare som organiserat och deltagit i arbetskonflikter innan den 11 september, nu ”lagligen” kan avskedas och även dömas till dödsstraff. (Detta berör givetvis inte de åkeri-ägare, läkare, advokater m fl yrkeskategorier, som under augusti och september genomförde sina ”strejker”). (Dekret nr 32).

I övrigt lades munkavle på vänsterpressen. Universiteten omorganiserades och militärer utsågs till rektorer. Borgmästare och kommunalfullmäktige avskedades och ersattes likaledes av militärer, etc. I mitten av oktober deklarerade så militärjuntan att de s k demokratiska partierna — d v s de icke-marxistiska partierna — tills vidare ”bör avhålla sig från varje form av aktivitet”. Mot slutet av samma månad raserades slutligen hela den tidigare samhällsbyggnaden i och med att hela den administrativa apparaten förklarades ”under omorganisering”, en åtgärd som berör ”alla sektorer inom den offentliga förvaltningen”. (Dekret nr 98).

Stöd från de borgerliga partierna

Omedelbart efter militärkuppen stod det klart, att det var de mest fascistiska representanterna inom de väpnade styrkorna som av den chilenska bourgeoisin delegerats uppgiften att bygga upp den militär-korporativa statsbildning som skulle ersätta det borgerligt-parlamentariska system man var i färd med att radera.

De borgerliga partiernas förtroende för militärjuntan var inte mindre för detta. Dagarna efter kuppen deklarerade det Kristdemokratiska partiet att ”de föresatser regeringsjuntan uttalat uttrycker en allmän inställning och förtjänar alla grupperns patriotiska samarbete”. Det Nationella partiet underströk, att ”vi upprepar vår erkänsla och förutsäger att Chiles väpnade styrkor och karabinjärer kommer att med framgång kunna kröna sitt patriotiska beslut att förnya nationens skapande kraft”.

Militärens förtroende för de borgerliga partierna var emellertid inte lika starkt. Snarare än från partierna, skulle juntan därför rekrytera sina civila rådgivare från de fascistiska *gremios*. Dessa hade entusiastiskt slutit upp bakom militärkuppen den 11 september. Arbetsgivareföreningen SOFOFA (*Sociedad de Fomento Fabril*) gav juntan ”sitt oinskränkta stöd och trohet” och övriga *gremios* deklarerade i en gemensam kommuniké, att ”fosterlandet och dess söner framför sitt tack till denna regeringsjunta som räddat dem ur marxismens klor”.

Samarbetet mellan den högre militärledningen och de mer betydande *gremialistas* hade också

inletts redan innan kuppen. I en intervju i den franska dagstidningen *Le Monde* i slutet av september 1973 kunde t ex amiral Troncoso — en av de mer inflytelserika militära ”ideologerna” i kulisserna bakom juntan — förklara att de väpnade styrkorna ”sedan flera månader tillbaka utarbetat ett regeringsprogram tillsammans med *gremios*.”

Rådgivare från *gremios*

Det sagda innebär inte att militärjuntan på något sätt skulle ha tagit avstånd från de partier som förklarat den sitt stöd och sin lojalitet. Det är också hos *gremios* som de borgerliga partierna hämtat sitt sociala stöd och någon väsentlig åtskillnad kan inte göras mellan dem. Det gäller framför allt det Nationella partiet, som för övrigt redan innan kuppen förklarade sig vara, inte ett politiskt parti i egentlig mening, utan en ”nationalistisk och gremialistisk rörelse (som) öppet tillbakavisar ett föråldrat kapitalistiskt system(...) liksom marxismens bakåtsträvande lösningar (...) (och) förordar skapandet av en integrerande och funktionell stat, vägled av fantasi, frihet och patriotism”. Det faktum att det huvudsakligen är från *gremios* som juntan rekryterat sina rådgivare kan emellertid förklara en del åtgärder som den vidtagit — bl a att de borgerliga partierna inte förbjudits, men väl tills vidare måste ”avhålla sig från varje form av aktivitet”. Det förklarar också de tendenser till motsättningar inom den härskande klassen i Chile som allt mer kommit till uttryck under de senaste veckorna.

Korporativa fackföreningar

Över spillrorna av den borgerligt-demokratiska samhällsbyggnaden har de gremialistiska ideologerna börjat bygga upp en militär—korporativ stat. Den fackliga centralorganisationen CUT ersattes t ex av en ny, korporativ ”fackföreningsrörelse” vars grunddrag skisserats av ledarna för åkeriägarnas *gremio*, León Vilarin och Jorge Alvarez. Det är samma personer som genom den utdragna ”åkeriägarstrejken” har stort ansvar för störtandet av regeringen Unidad Popular, och som tack för denna insats av militärjuntan utsetts till resande ambassadörer i USA, Latinamerika och Europa. I denna egenskap har de i skrivande stund hunnit bli bojkottade i Bolivia, utsparkade ur Venezuela och inestängda på sitt hotell i Frankrike.

Den nya ”fackföreningsrörelsen” utgör en federation av *gremios* (yrkessammanslutningar) inom olika ekonomiska sektorer. Därigenom skall den organiskt sammanlänka representanter för den dominerande klassen och för småbourgeoisin, naturligtvis under den förras ledning och kontroll. Inom varje *gremio* organiseras vidare arbetsgivare, tekniker, anställda och arbetare efter yrkestillhörighet och inte efter klasstillhörighet. Denna ”fackföreningsrörelse” är korporativ och hierarkisk. Den omfattar arbetsgivare och arbetstagare och den effektiva kontrollen ges till den chilenska bourgeoisin under det att småbourgeoisin dominerar arbetarklassen och landsbygdsbefolkningen. Det är denna federation av *gremios* som tillsammans med Chiles väpnade styrkor ges en framträdande plats i den militär—korporativa konstitution juntan utarbetat.

Militär—korporativ konstitution

Författandet av en konstitution som skall ersätta konstitutionen av 1925, annonserades av militärjuntans mest fascistiske representant, flyggeneralen Gustavo Leigh, i mitten av september 1973. Konstitutionen, som inte skall ge ”marxismen ytterligare en möjlighet att slå landet i sina bojor”, karakteriserades av Leigh som en ”anpassningsbar och modern konstitution som tar hänsyn till *gremios*, kvinnans, ungdomens och de väpnade styrkornas intressen”. Uppdraget att utarbeta konstitutionen gav Leigh till Jaime Guzmán, medlem i fascistorganisationen Fosterland och Frihet, gremialistisk ideolog och lärare i konstitutionell rätt vid det katolska universitetet i Santiago, samt till Sergio Diez, inte mindre fascistisk medlem i Nationella partiet.

Utkastet till den militär—korporativa konstitutionen presenterades den 19 november 1973. Textförslaget — den slutgiltiga utformningen beräknas vara färdig i slutet av 1974 — understryker de väpnade styrkornas ”mycket stora ansvar för Chiles framtid. Den nya statsbildningen karakteriseras som en ”organisk demokrati”. Den skall garantera ”att alla nationens sektorer införlivas i kollektiva beslutsprocesser”. Här inför militärjuntan begreppet ”social makt” — väsensskild från ”politisk makt” vilket innebär att ”korporationer som representerar arbetare, företagare, studenter” etc, skall tjäna som ”förmedlare mellan människan och staten” och förena ”mänskliga varelser i förhållande till deras yrkesverksamhet och närhet till varandra”.

Ett valsysteem skisseras, även om de allmänna valen dels skall genomföras så att man undviker ”ett maktövertagande av den minoritetsgrupp vars politik har fört landet till ett tillstånd av största ekonomiska, sociala, politiska och moraliska kaos”, dels på ett sätt som ”gör slut på de årliga val som innebar enorma utlägg för statsbudgeten.” För att ”garantera rena och ärliga val” är det de väpnade styrkorna som ges kontrollen över valproceduren.

Den nya konstitutionen skall vidare garantera åsiktsfrihet och existensen av politiska partier. Vad gäller den förra stadgas emellertid att ”överdrifter och missbruk” inte kommer att tillåtas. I detta sammanhang är det intressant att notera att militärjuntan enligt konstitutionsutkastet avser att bygga upp ”ett utbildningssystem som hos barn och ungdomar skapar och utvecklar en medveten anslutning till värden som patriotism solidaritet, ansvars känsla, hederlighet, ömsesidig respekt, en gemensam kamratlig livsform laglydnad och medborgaranda”.

De politiska partierna tillåts endast fungera ”såvida de agerar i enlighet med de demokratiska principerna” och ”de partier som genom sin målsättning eller sina medlemmars politiska handlingar arbetar mot det demokratiska regeringssystemet kommer att betraktas som anti-konstitutionella”. Som var och en förstår gäller detta naturligtvis de marxistiska partierna. Vad beträffar övriga partier, kan man emellertid fråga sig vad deras existensberättigande kan vara, då konstitutionsförslaget vidare förklarar att de politiska partierna inte får ”ingripa i (problem som rör) den offentliga förvaltningen eller i tvister av socialt slag”.

JUNTANS KONSTITUTIONSAKT

Regeringsjuntans konstitutionsakt

Dekret nr 1

Santiago de Chile, den 11 september 1973

Arméns överbefälhavare, armégeneralen herr Augusto Pinochet Ugarte; flottans överbefälhavare, amiralen herr José Toribio Merino Castro; flygvapnets överbefälhavare, flyggeneralen herr Gustavo Leigh Guzmán och befälhavaren för karabinjörerna, generalen herr César Mendoza Durán, har samlats idag, och

I beaktande av:

1. Att de väpnade styrkorna som konstitutionellt utgörs av armén, flottan, flygvapnet och karabinjärvåren, utgör den organisation som staten utsett till skydd och försvar av sin fysiska och moraliska integritet, och sin historisk-kulturella identitet;
2. Att i enlighet därmed deras högsta uppgift är att tillförsäkra, över allt annat, bevarandet av dessa realiteter och värden, som är de högsta och permanenta i den chilenska verkligheten, samt
3. Att Chile befinner sig underkastad en process av total och systematisk förstörelse av de

element som utgör dess väsen, förorsakad av införandet av en dogmatisk och sekteristisk ideologi inspirerad av marxismen-leninismens främmande principer;

Har de beslutat att (...) föreskriva följande: Dekret:

1. I dags dato konstituerar de sig som regeringsjunta och övertar nationens högsta ledning med det patriotiska åtagandet att återställa chilenskapet, rättvisan och institutionalismen, som blivit nedbrutna, medvetna om att detta är det enda sättet att vara trogna mot de nationella traditionerna, mot arvet från fosterlandets fäder och mot Chiles historia, samt att möjliggöra att landets utveckling och framsteg kraftfullt leds på de vägar som de aktuella tidernas dynamik kräver från Chile i den internationella gemenskapens samförstånd, vilken Chile utgör en del av.
2. De utnämner armégeneralen herr Augusto Pinochet Ugarte till juntans president, en post som han övertar från och med idag.
3. De förklarar att juntan, under utövning av sin uppgift, kommer att garantera (...) domstolsväsendets befogenheter och kommer att respektera republikens konstitution och lagar i den mån landets nuvarande situation tillåter det, för att bättre kunna uppfylla de åtaganden som den ämnar fullgöra.

REPUBLIKEN CHILES REGERINGSJUNTA.

AUGUSTO PINOCHET UGARTE; armégeneral, överbefälhavare för armén.

JOSE T. MERINO CASTRO; amiral, överbefälhavare för flottan.

GUSTAVO LEIGH GUZMÁN; flyggeneral, överbefälhavare för flygvapnet.

CESAR MENDOZA DURAN; general, befälhavare för karabinjärerna.

VÄNSTERPARTIERNA OCH MARXISMEN FÖRBJUDS

Dekret nr 77

Inrikesdepartementet

Santiago, den 8 oktober 1973

I beaktande av:

1. Att den marxistiska doktrinen präglas av en människo- och samhällsuppfattning som skadar människans värdighet och utgör ett hot mot de frihetsideal och kristna värden som utgör en del av nationens traditioner;
2. Att den marxistiska doktrinen uppfattning om staten och klasskampen är oförenlig med den uppfattning om nationell enhet i vars tjänst Chile väpnade styrkor och ordningsstyrkor handlar, och att den dessutom är oförenlig med den hierarkiska och yrkesmässiga karaktären hos fosterlandets väpnade institutioner;
3. Att av det ovanstående framgår att den marxistiska doktrinen inriktar sig på att förstöra de grundläggande element som utgör det nationella väsendet;
4. Att en nästan treårig erfarenhet av en marxistisk regering var tillräckligt för att till den grad förstöra landet moraliskt, institutionellt och ekonomiskt, att republikens inre fred och yttre säkerhet utsattes för allvarlig risk;
5. Att på grund av infiltrationsarbetet som marxismens agenter utfört, också andra politiska sammanslutningar deltog i gärningar med avsikten att uppnå mål som definitionsmässigt inte var deras egna, och bidrog sålunda aktivt till att åstadkomma landets moraliska, institutionella och ekonomiska kris, ett faktum som också de är ansvariga för;
6. Att det konstitutionella systemets otillräcklighet att förebygga ett sådant hot genom dess

normala kanaler, nödvändiggjorde de väpnade styrkornas och ordningsstyrkornas övertagande av nationens ledning, efter att ha uttömt alla möjligheter att undvika det, och i beaktande av ropen från medborgarnas överväldigande majoritet, samt;

7. Att det faller på den nya regeringens lott att utrota marxismen i Chile, att moraliskt och materiellt återuppbygga landet i riktning mot den ekonomiska utvecklingen och den sociala rättvisan, och att skapa nya institutionella former som tillåter återinförandet av en modern demokrati, renad från de brister som gynnade fiendens handlingar.

Beslutar regeringsjuntan i republiken Chile att föreskriva följande:

Artikel 1: De kommunistiska och socialistiska partierna, den folkliga och socialistiska unionen (Unión Socialista Popular), enhetsrörelsen för folklig aktion (Movimiento de Acción Popular Unitario — MAPU), radikalpartiet, kristliga vänstern (Izquierda Cristiana), oberoende folklig aktion (Acción Popular Independiente) och alla föreningar, grupperingar, fraktioner och rörelser som stöder den marxistiska doktrinen, liksom de som i enlighet med sina mål eller sina medlemmars beteende sammanfaller i grunden med principerna och målen för denna doktrin, samt de som strävar efter att förstöra eller förringa de grundläggande syften och åtaganden som anges i denna juntans konstitutionsakt, förbjudes och betraktas i enlighet därmed som illegala sammanslutningar.

De partier, föreningar, grupperingar, fraktioner eller rörelser som åsyftas i föregående stycke, liksom de sammanslutningar, samfund eller företag av vilken karaktär som helst, som direkt eller genom tredje person tillhör eller leds av någon av dessa, förklaras härmed upplösta.

Den status av juridiska personer som de politiska partier och övriga föreningar som nämns i föregående stycken haft, upphävs. Deras tillgångar övergår i statens ägo och regeringsjuntan skall anvisa dessa till de syften som anses lämpliga.

Artikel 2: De illegala sammanslutningar som föregående artikel syftar på, innebär att ett brott föreligger redan vid blotta faktum att de organiserar sig, främjar eller lockar till organisering.

Artikel 3: All propagandaverksamhet, i ord, skrift eller på vilket sätt det vara må, för den marxistiska doktrinen eller någon annan (doktrin) som i grunden sammanfaller med dess principer och målsättningar, förbjudes.

Artikel 4: Överträdelse av det som förordnats i de föregående artiklarna, skall straffas med tukthus, förvisning ( ), samt absolut och evig obehörighet beträffande poster eller yrken inom den offentliga förvaltningen, kommunala tjänster, statliga eller halvstatliga företag, företag med autonom förvaltning eller andra där staten har majoritetsandel.

Artikel 5: De brott som bestraffas enligt denna lag och som begås i områden förklarade i undantagstillstånd eller på ställen i belägringstillstånd eller under ett inre eller yttre krigstillstånd, skall kunna bestraffas med ett strafftillägg motsvarande en grad för varje fall.

AUGUSTO PINOCHET LIGARTE; armégeneral, president för regeringsjuntan.

JOSE T. MERINO CASTRO; amiral, överbefälhavare för flottan.

GUSTA VO LEIGH GUZMAN; flyggeneral, överbefälhavare för flygvapnet.

CESAR MENCOZA DURAN; general, befälhavare för karabinjärerna.

Oscar Bonilla Bradanovic; divisionsgeneral, M.d.I.

Brasiliens ekonomiska modell förebild

Den chilenska militärjuntan representerar den inhemska monopolbourgeoisins och imperialismens intressen. På det ekonomiska området har den genom en serie åtgärder uttraderat de viktiga förändringar som genomfördes under regeringen Unidad Populares tid och återinfört ”marknadskrafternas fria spel”. Militärjuntan säger sig arbeta för en upprepning av Brasiliens exempel, d v s den ekonomiska modell som t o m av den brasilianske presidenten Garrastazu Medici förklarats vara ”bra för ekonomin, men ofördelaktig för folket”. I praktiken tar detta sig uttryck i att ”prisernas realitet” — som juntan uttrycker det — återställts, och att arbetarklassen och det chilenska folket, utöver det fruktansvärda politiska förtrycket, också utsättes för ekonomiskt förtryck för att försäkra företagen om höga vinster. Därigenom skall ett ”investeringsvänligt klimat” uppstå, till vilket det utländska kapitalet beräknas komma att flöda.

Grundstenarna i denna ekonomiska politik presenterades av Chiles nye riksbankschef, general Eduardo Cano, vid Världsbankens årsmöte i Nairobi den 27 september: ”Vart lands kritiska situation gör det mer nödvändigt än någonsin för oss att söka internationellt samarbete för att kunna fullfölja våra utvecklingsmål. (...) De största uppoffringarna kommer att göras av Chile (läs: den chilenska arbetarklassen, min anm) självt. Därigenom kommer vi att skapa sådana förutsättningar att hjälp utifrån kommer att kunna leda till gynnsamma resultat.”

Det är under amiral José Merino Castros ledning som den ekonomiska politiken utarbetats. Tillsammans med flyggeneral Leigh anses han vara den mest fascistiske exponenten för den nya regimen. Till en början tillsatte Merino främst militärer som rådgivare, men i mitten av oktober följde man det brasilianska mönstret och började rekrytera sina experter från den chilenska storfinansen och från *gremios*. Den ekonomiminister som tillsattes efter militärkuppen, general Rolando González, fick da avgå och en expertgrupp på trettio ekonomer under ledning a' den civile ekonomiministern Fernando Léniz utnämndes. Léniz stod tidigare i spetsen för den ultrareaktionära dagstidningen *El Mercurio* och är intimt lierad med den chilenska monopolbourgeoisie och det utländska kapitalet. Han är bl a knuten till det nordamerikanska företaget Pepsi-Cola. som hör till ett av de första utländska företag som var på plats i Chile efter militärkuppen. En delegation som besökte Chile diskuterade t ex utsikterna att sätta upp bryggerier i landet och överta marknadsföringen för den viktiga chilenska vinproduktionen i USA. Vid sidan av Léniz är det främst Raúl Sáez och Orlando Sáenz som är ansvariga för den ekonomiska politiken. Den förstnämnde var finansminister under den kristdemokratiska presidenten Eduardo Frei och. är personligen knuten till gruppen kring flyggeneral Leigh. Orlando Sáenz är ordförande i den chilenska arbetsgivareföreningen SOFOFA och bär under en längre tid samarbetat med Fosterland och Frihet.

Enorma prisökningar på livsmedel

De första åtgärder militärjuntan vidtog på det ekonomiska området var att upplösa de organ som regeringen Unidad Popular skapat för att skydda konsumenterna mot hamstring och spekulation (JAP — *Juntas de Abastecimiento y Precios*), samt de organ som kontrollerade handel och distribution av livsmedel och nödvändighetsvaror (*Secretaria Nacional de Distribución*). Dessa organ, som av militärjuntan karakteriserades som ”marxistiska kontrollorgan över magarna”, hade instiftats av regeringen Unidad Popular för att upprätthålla officiella priser och för att garantera en adekvat livsmedelsförsörjning för det chilenska folket, huvudsakligen i arbetarkvarteren och i slumområdena kring Chiles städer. När dessa organ upplöstes och priserna genom ”det fria spelet” tilläts stiga till den svarta marknadens nivå, medförde detta en fruktansvärd ekonomisk misär för det överväldigande flertalet chilener. I stället för att avskaffa försörjnings-

problemen har militärjuntan gått radikalt tillväga och avskaffat konsumenterna. dels genom den fysiska massakern, dels genom att avskaffa prisregleringar, höja priserna på nödvändighetsvaror och frysa lönerna.

De laga priser på nödvändighetsvaror som regeringen Unidad Popular uppehållit, karakteriserades av ekonomiminister Léniz som ”skrattretande, politiska och demagogiska” och i början av oktober annonserade den nytillsatta expertgruppen ”en återgång till prisernas realitet”. Priserna sköt i höjden. Priset på ett kilo bröd ökade med 207 procent (från 13 till 40 escudos), en liter mjölk gick upp med 328 procent (från 7 till 30 escudos), ett kilo socker med 380 procent (från 25 till 180 escudos), ett kilo té med 600 procent (från 40- till 300 escudos), ett kilo kaffe med 1 233 procent (från 90 till 1 200 escudos), o s v. Samtidigt inställde militärjuntan den dagliga gratisutdelningen av en halv liter mjölk till varje barn i Chile, som regeringen Unidad Popular instiftat och alltid respekterat.

Reallönesänkningar och arbetslöshet

Prishöjningarna genomfördes vid en tidpunkt då de av regeringen Unidad Popular utlovade löneförhöjningarna på omkring 150 procent skulle träda i kraft. Denna siffra bör betraktas mot bakgrunden av att Chile i september 1973 hade en inflation som uppgick till cirka 300 procent. Emellertid inställdes löneförhöjningarna genom dekret nr 43, publicerat den 29 september. I stället annonserade juntan i slutet av oktober ett system av gratifikationer och premier för att ”kompensera den ökning i levnadskostnaderna som bestäms av inflationstrycket (...) och de oundgängliga prishöjningar som godkänts inom ramen för en realistisk ekonomisk politik” (dekret nr 97).

Genom detta system tillförsäkrades anställda inom den statliga och den privata sektorn två extra månadslöner vid 1973 års utgång. Dessa åtgärder innebar ingen som helst förbättring av arbetarnas situation, eftersom dessa månadslöner var baserade på den inkomst arbetarna hade i april månad 1973 och inflationstakten i Chile enligt beräkningar närmade sig 1 000 procent i slutet av 1973. Militärjuntans ledare, armégeneral Augusto Pinochet, har låtit meddela att levnadskostnaderna kan ha kommit att stiga med 1 600 procent vid 1974 års ingång. Juntans dekretade ”lönelöft” innebär, mot bakgrund av inflation och prishöjningar, att köpkraftsnivån utgör mellan 10 och 20 procent av vad den var i april 1973.

I sin iver att bekämpa arbetarklassen och tillförsäkra bourgeoisie höga vinster har emellertid militärjuntan inte endast använt sig av pris- och lönepolitiska åtgärder. Som tidigare påpekats har den dessutom förbjudit arbetarklassens politiska organisationer och avskaffat strejkrätten. För att ”sanera” ekonomin har också ”strukturrationaliseringar” genomförts på de flesta företag, med massiva avskedanden och ökad arbetslöshet som följd.

Det är tämligen svårt att uppskatta omfattningen av dessa avskedanden. Liksom i fallet med uppgifter över antalet avrättade, är juntans deklARATIONER helt värdelösa. Som exempel kan emellertid anföras att mellan 700 och 2 000 arbetare vid koppargruvan El Teniente avskedats fram till december månad. Representanter för den chilenska motståndsrörelsen i exil har beräknat att arbetslösheten i Santiagoområdet — som sjunkit från 8 till 3 procent under Salvador Allendes regeringsperiod i slutet av 1973 uppgick till 10 procent, under det att siffran för övriga landet närmade sig 25 procent.

För de arbetare som inte avrättats, arresterats eller avskedats har vidare — förutom vad som tidigare sagts angående pris- och lönenivåerna — situationen förvärrats betydligt. Sålunda fastslog militärjuntan i sitt dekret nr 35, att arbetsveckan utsträckts från 44 till 48 timmar inför

”det överhängande behovet att återuppbygga landet, vilket endast kan lyckas genom att öka arbetet och därmed produktionen”. Förutom detta ges arbetsgivarna rätt att föreslå två timmars dagligt övertidsarbete för sina anställda. Den utsträckta arbetstiden utgör, enligt dekret nr 35, ”ett bidrag till den nationella återuppbyggnaden och ger inte rätt till övertidsersättning”.

Exproprierade jordar återlämnas

Situationen inom jordbrukssektorn har även den förändrats totalt under den korta tid som militärjuntan suttit vid makten. I många fall är här nöden och fattigdomen — liksom den öppna massakern — mer omfattande än i stadsområdena.

Ansvariga för juntans jordbrukspolitik är nu ledarna för de chilenska godsägarnas *gremio*, SNA (*Sociedad Nacional de Agricultura*). Bland dessa finns Benjamin Matte, medlem i Fosterland och Frihet och en av organisatörerna bakom det misslyckade statskuppsförsöket den 29 juni 1973, Alfonso Márquez de la Plata, Manuel Valdés och Domingo Duran. Den politik de skisserat är helt anpassad till den härskande klassens intressen och den jordreform som inleddes under den kristdemokratiske presidenten Eduardo Frei och som fördjupades under regeringen Unidad Popular har nu fullständigt urholkats på sitt innehåll.

De jordbruksenheter som exproprierats ”olagligt” skall nu återgå till sina forna ägare. Det innebär att alla de jordbruk som övertagits av statens representanter under regeringen Unidad Popular och där övertagandet överklagats i domstol av godsägaren och exproprieringen inte blivit definitiv, samt de jordbruk som ockuperats av jordlösa indianbönder och lantarbetare, kommer att överlämnas till agrarbourgeoisin. I distriktet Temuco i den viktiga veteproducerande provinsen Cautín, innebär detta t ex att av 196 reformerade jordbruk skall inte mindre än ett 70-tal återgå till storgodsägarna (latifundistas).

Samtidigt bedriver militärjuntan en intensiv propagandakampanj kring temat ”var och en som sår har rätt att skörda” och den 23 september 1973 kunde general Leigh meddela att ”bönderna kommer att bli ägare till jorden”. I praktiken har detta tagit sig uttryck i att de jordbrukskollektiv (CERA — *Centros de Reforma Agraria*) och de jordbrukskooperativ *asentamientos* som skapats under föregående administrationer nu splittras upp och smärre jordlotter utdelas till bönderna. Detta initiativ måste betraktas mot bakgrund av juntans prispolitik. Genom att höja priserna på livsmedel och öka agrarsektorns inkomster vill man gynna framväxten av en kulakklass på landsbygden. Men å andra sidan innebär det naturligtvis inte att militärjuntan för någon slags allmänt bondevänlig politik. För det första kommer nämligen ägobrev att utdelas endast till en begränsad del av landsbygdsbefolkningen och för det andra har juntan sett till att det skapats mekanismer för att bönderna inte ens skall få behålla de jordar som nu utdelas.

Juntans ”jordreform”

De kriterier man utgår ifrån när det gäller att utse de bönder som kan komma i fråga som ägare av en liten jordlott när de reformerade jordbruken splittras upp, är bl a ”goda levnadsförhållanden” och att bönderna varit bosatta på jordbruksenheten under en längre tid. Det betyder att den överväldigande delen av jordbruksbefolkningen är diskvalificerad av politiska skäl, då den varit ansluten till marxistiska fackföreningar. Men det innebär också att det icke-permanenta inslaget i landsbygdsbefolkningen — kringvandrande lönearbetare, *afuerinos* — samt alla de som under de senaste åren sökt sig till de reformerade jordbruken för att där få sin utkomst, effektivt utesluts från militärjuntans ”jordreform”.

Vad beträffar de bönder som får sig jord tilldelad, är deras situation inte alls slutgiltigt bestämd i och med detta. Militärjuntans ”experter” har nämligen sett till att storgodsägarna ges rätt att

återköpa tidigare exproprierad mark. Och av vem skall de köpa marken om inte av de nya småbrukarna? För att förmå dessa att sälja står det redan klart att militärjuntan kommer att använda sig av kreditvapnet. Man fortsätter att utbetala löjligt låga löner till de reformerade jordbruken, men inskränker kredittilldelningen. Detta medför att bönderna — som nu måste återbetala de lån de beviljats under regeringen Unidad Popular — snart hamnar i en ekonomiskt ohållbar situation och tvingas att sälja sina jordar.

Till detta kommer att mängder av småbönder och lantbruksarbetare lämnat de jordbruk de varit knutna till, på grund av den våldsamma terror de sk vittgardena ur Fosterland och Frihet och de väpnade styrkorna släppt lös på landsbygden. Följande korta kommuniké från anti-gerillaenheter i Osornoprovinzen kan kanske ge en bild av situationen på den chilenska landsbygden under hösten 1973: ”Även om kommandooperationerna inte har uppnått sina syften (d y s att slå ut den chilenska motståndsrörelsens framgångsrika gerillaaktioner, min anm) så har de tjänat till att upprätta respekt och disciplin bland hundratals jordbruksarbetare och invånare i området.”

Nationaliserade företag återlämnas

Det politiska och ekonomiska förtryck som släppts lös mot det chilenska folket skall garantera ett minimum av politisk stabilitet och ett maximum av vinster för chilenska och utländska företagare. Kort sagt, ett sk investeringsvänligt klimat. På kort sikt kan det därvidlag tyckas att militärjuntan lyckats relativt väl. Det utländska kapitalets förtroende tycks ha återställts. I Sverige gav t ex Assar Svensson, ägare till SKEGA (Skellefteå Gummiaktiebolag) och moderat riksdagskandidat, uttryck för detta förtroende när han i Aftonbladet några dagar efter militärkuppen konstaterade: ”Jag är glad över att president Allende försvunnit från scenen. Nu kan mitt företag i Chile överleva. Militären kommer att stötta oss företagsledare. Vi väntade varje dag på att SKEGA i Chile skulle socialiseras. Nu ser vi ljus på framtiden igen.”

För att dra till sig det nödvändiga utländska kapitalet har militärjuntan dels utlovat de nationaliserade nordamerikanska kopparbolagen Anaconda, Kennecott och Cerro ”skälig” compensation, dels deklarerat att andra nationaliserade och förstatligade företag, ”när omständigheterna så tillåter”, kan återgå till sina forna ägare (dekret nr 88). En process av denationalisering har därmed inletts. Det statliga chilenska kopparbolaget CODELCO har reorganiserats under ledning av Andrés Zausquevich och planer har framlagts på ett ingående av sk joint ventures med det chilenska folkets fiender Anaconda och Kennecott.

Vad beträffar återlämning av företag som nationaliserats och övertagits av staten under regeringen Unidad Popular, så har militärjuntan likaledes gått snabbt tillväga. I slutet av november 1973 meddelade juntan att 88 företag — varav ett större antal utlandskontrollerade och däribland det svenskägda AGA — skulle återlämnas. Ett villkor var emellertid att ägarna visat ”en absolut respekt för arbetarnas rättigheter och erövringar”.

Krediter till juntan

Representanter för utländska företag och internationella kreditorgan var på plats i Chile omedelbart efter militärkuppen den 11 september. Samtidigt sände militärjuntan ut ekonomiska delegationer för att utomlands förhandla om ekonomiskt stöd, huvudsakligen till USA och Brasilien, men också till Europa. Först på plats i Chile var det nordamerikanska företaget Dow Chemicals, bl a känt för sina insatser i Vietnamkriget. Redan dagen efter kuppen kunde dess representanter erhålla löften om ett återtagande av det stora petrokemiska företaget Petrodow i Talcahuano i närheten av Concepción. Dessa löften uppfylldes av militärjuntan i början av november. En månad efter kuppen avlöste de ekonomiska delegationerna varandra oavbrutet. I USA kunde

militärjuntans representanter förhandla med Internationella Valutafonden, Interamerikanska utvecklingsbanken, USAID m fl finansorgan. Enligt uppgifter i militärjuntans officiösa organ *El Mercurio*, skulle man i Washington t o m diskuterat en Marshallplan för Chile med ett kapital uppgående till 400 miljoner dollar. I Brasilien knöt riksbankschefen Eduardo Cano och SOFOFAs Orlando Sáenz kontakter med det brasilianska ekonomiministeriet och privata kreditinstitutioner. Och i Chile avlade en delegation från Internationella valutafonden ett besök i början av november.

Dessa kontakter ledde snart till konkreta resultat. Redan i mitten av oktober beviljade USAs jordbruksdepartement en handelskredit på 24 miljoner dollar att användas till inköp av 120 000 ton vete i USA. En liknande kredit — uppgående till 28 miljoner dollar och avsedd till inköp av nordamerikans majs — beviljades en månad senare. Samtidigt kunde den chilenska centralbanken meddela att Internationella valutafonden utlovat lån på sammanlagt 160 miljoner dollar. Lånen, som sedermera har krympt till 90 miljoner dollar, skall ges i form av s k stand-by-krediter. Internamerikanska kommittén för framstegsalliansen utlovade ytterligare lån.

Privatbankerna var inte heller sena att konkretisera de kontakter som inletts. Representanter för det brasilianska holdingbolaget Hemitrade, som kontrollerar cirka 200 handelsföretag i Brasilien, fördjupade sina kontakter med militärjuntan. Ett tiotal privatbanker i USA och Canada beviljade i början av november krediter på totalt 150 miljoner dollar.

”Juntan sitter på en krutdurk”

Den chilenska militärjuntan har alltså varit relativt framgångsrik hittills vad beträffar de internationella ekonomiska kontakterna. Förtroendet har återställts och den blockad som regeringen Unidad Popular hade att kämpa emot har brutits. Kapitalets lag och ordning råder åter i Chile.

Militärjuntan sitter emellertid på en krutdurk som kan antändas när som helst. Den är mycket medveten om detta och försöker därför genomföra ”återuppbyggnadsarbetet” så snabbt som möjligt. Imperialismens representanter har givit uttryck för en mer pessimistisk syn på lång sikt. När New York-banken Manufacturer Hannover den 10 november 1973 överlämnade en kredit på 24 miljoner dollar till militärjuntan underströk dess representant det politiska innehållet i stödet samtidigt som han yttrade farhågor inför framtiden när han sade: ”Vi är här för att räcka Chile och dess regering handen. Det är fråga om en psykologisk hjälp (...) ty ingen kan känna till slutresultaten av de åtgärder som nu genomföres.”

Vad den chilenska bourgeoisin och imperialismens representanter framför allt fruktar är naturligtvis det chilenska folkets svar på den terror man släppt lös. Trots det fruktansvärda förtrycket har man inte kunnat slå sönder de chilenska arbetarnas och böndernas motståndskraft. I en kommande artikel kommer vi att behandla de krafter som nu (detta skrivs i december 1973) reorganiserats och med framgång inlett kampen för att störta fascismen och bygga upp ett socialistiskt Chile. Här skall vi avslutningsvis omnämna några av de mycket stora problem den chilenska militärjuntan har att brottas med på det ekonomiska området. Valutasituationen är ett av dessa, liksom inflationen och den begränsade marknadsstorleken. Chile är inte Brasilien och den ekonomiska politik militärjuntan söker genomföra tenderar att ytterligare undergräva dess kontroll över det chilenska folket, samt skapa motsättningar inom bourgeoisin och mellan bourgeoisin och småbourgeoisin.

Utlandsskulden

Chiles utlandsskuld uppgår för närvarande till cirka 4 miljarder dollar — drygt fyra gånger mer än de årliga exportintäkterna — och valutatillgångarna till omkring 50 miljoner dollar. Därmed

hör Chile till ett av de mest skuldsatta och fattiga länderna i världen. Problemen är härvidlag gigantiska.

Under år 1974 skall den chilenska militärjuntan göra avbetalningar på krediter som huvudsakligen gavs Chile under regeringen Frei (1964-1970) till en summa som uppgår till omkring en miljard dollar, en uppgift som i rådande läge är helt omöjlig. Till detta kommer att de nordamerikanska kopparbolagen skall ersättas och framför allt att militärjuntan nu måste reparera skadorna efter de omfattande sabotageaktionerna före kuppen den 11 september 1973, samt de materiella skador på fabriker, sågar m m som uppstod i samband med och efter kuppen. Dessutom måste den satsa betydande summor på att hålla en svällande förtryckarapparat igång.

JUNTAN MÅSTE "SKRAMLA" FÖR ATT FÅ EKONOMIN ATT GÅ IHOP

I väntan på att större klarhet kommer att ges beträffande utlandets villighet att bidra med större mängder kapital, har militärjuntan i Chile igångsatt en otrolig kampanj för att "insamla pengar, smycken och andra värdeföremål för att inleda återerövrandet av landet". Vid det högtidliga öppnandet av denna kampanj i september 1973, överlämnade, enligt *El Mercurio*, "fruarna till medlemmarna i regeringsjuntan, till ministrar och andra chefer inom de väpnade styrkorna och den uniformerade polisen, smycken och andra högst privata värdesaker, för att bringa Chile ur det tillstånd det befinner sig", under det att "herrar medlemmar i regeringsjuntan och herrar ministrar överlämnade fem dagslöner".

Militärjuntans uppfinningsrikedom visar i detta avseende inga gränser. Tex har man genom dekret fastslagit att Chiles kapplöpningsbanor under 1974 kan anordna "särskilda tävlingar (...) till förmån för det nationella återuppbyggnadsarbetet". (Dekret nr 99).

Kapitalbehovet är alltså enormt stort. De krediter som nämnts ovan kommer naturligtvis militärjuntan till hjälp. Emellertid är det högst tveksamt om dessa krediter är tillräckligt omfattande för att ens hålla juntan under armarna i rådande svåra ekonomiska situation. *El Mercurio* har i tämligen öppna ordalag låtit förstå att så inte är fallet. Dessutom ges naturligtvis inte dessa krediter villkorslöst, utan villkoren är tvärtom mycket hårda. Krediterna ges med höga räntor och över korta återbetalningsperioder. På sikt förstärks beroendet och den ekonomiska krisen förvärras.

I detta sammanhang är det viktigt att framhålla att de imperialistiska staterna — framför allt USA — är mindre benägna än tidigare att oförbehållsamt stödja Chile ekonomiskt. Till dollarkriser och betalningsbalanskriser har nu tillförts energikrisen. Vad de imperialistiska staterna i nuläget är intresserade av, är inte så mycket kreditgivning och nyinvesteringar som utdelning på redan satsat kapital i Chile. Härvid kommer besluten vid den sk Parisklubbens möte i januari 1974, att vara av största betydelse för militärjuntans framtid. Parisklubben utgöres av Chile plus de länder som har ekonomiska fordringar på Chile (Belgien, Canada, Danmark, England, Frankrike, Holland, Italien, Japan, Schweiz, Spanien, Sverige, USA och Västtyskland). I gemensamma överläggningar fastställer fordringsägarna en enad linje vad beträffar återbetalningarna av Chiles utlandsskuld. Dessa ratificeras sedan genom bilaterala överenskommelser mellan Chile och tex USA.

Utrikeshandeln

Utsikterna för den chilenska utrikeshandeln är dessutom allt annat än positiva. Enligt (tveksamma) uppgifter från det chilenska kopparbolaget CODELCO skulle visserligen kopparproduktionen -- som svarar för cirka 80 procent av den chilenska exporten — uppgå till 880 000 ton för år 1974. Detta skulle innebära en produktionsökning på närmare 50 procent Samtidigt är för närvarande kopparpriserna högre än på 25 år. Detta har föranlett juntan att tala om extra exportintäkter på upp till 2 miljarder dollar!

Emellertid skulle, för det första, sagda produktionsökning enligt Andrés Zausquevich ”kräva investeringar av hittills okänd omfattning”. För det andra talar militärjuntans representanter helst om exportintäkterna och inte om de utgifter som måste läggas ned för import av nödvändighetsvaror som bränslen och jordbruksprodukter. Vad beträffar priserna på dessa produkter — vilka också utgör de två tyngsta posterna i Chiles import — så har de stigit lika snabbt som priserna på koppar. Vidare har behovet av dessa produkter ökat högst avsevärt i militärjuntans Chile. Den svällande förtryckapparaten kräver mängder av olja och andra bränslen och behovet av jordbruksprodukter bara ökar. Redan innan kuppen den 11 september skulle Chile enligt beräkningar vara tvunget att lägga ut cirka 400 miljoner dollar, eller hälften av exportintäkterna, för import av jordbruksprodukter.

Jaime Silva, vicepresidenten i jordreformsinstitutet CORA (*Corporación de Reforma Agraria*) har nu anfört att inte mindre än 700 miljoner dollar måste anslås för import av jordbruksprodukter redan under 1973. Och under 1974 kan denna siffra väntas stiga högst avsevärt. Den ”åkeriägarstrejk” och de sabotageaktioner som ingick i strategin för att störta regeringen Unidad Popular har verksamt bidragit till detta förhållande. Distributionsnätet slogs sönder i Chile och det utsäde och den konstgödsel bönderna behövde för vårsådden i augusti och september nådde i många fall inte fram till jordbruken. Till detta kom att Chile lamslogs i och med kuppen och att skörden på landsbygden i många fall inte ens påbörjades.

Galopperande inflation

De ekonomiska svårigheterna tar sig uttryck i en galopperande inflation. I mitten av november kunde det chilenska statistiska institutet meddela att levnadskostnadsindex ökat med inte mindre än 449,2 procent sedan januari 1973. Endast för oktober månad var ökningen 87,6 procent vilket kan jämföras med en ökning på 16,9 procent i september. Och, som vi tidigare påpekat, beräknas inflationstakten i slutet av 1973 uppgå till 1 000 procent. Militärjuntans ledare, Augusto Pinochet, har t o m anfört siffran 1 600 procent.

Prishöjningar, lönestopp och inflation har lett till att militärjuntan avskaffat, inte försörjningsproblemen, men väl kunderna. Enligt *El Mercurio* sjönk detaljhandelns omsättning i november 1973 med cirka 25 procent i förhållande till augusti samma år. Och då är att märka att augusti 1973 var en tid som karakteriserades av åkeriägarlockouten, sönderslaget distributionsnät, köpmanna- och butiksstrejker, samt ekonomiskt sabotage av betydande omfattning.

Dessa siffror över detaljhandelsomsättningen uttrycker de mycket stora problem juntan har att brottas med. Skulle man överge den inslagna vägen och satsa på en inkomstfördelning politik — något som naturligtvis är otänkbart — skulle profitutsikterna och därmed den chilenska bourgeoisins och imperialismens stöd minska. Fortsätter man den ekonomiska politik som inlets och endast satsar på exportsektorn och lyxkonsumtion för överklassen så försämrar det högst betydligt den s k medelklassens situation. Köpmän, butiks innehavare och andra som nu inte får sina varor sålda, liksom tjänstemän och anställda som inte har råd att inhandla dessa varor, kommer att vända sig emot militärjuntan.

Minskat stöd från småbourgeoisin

Mycket tyder också på att militärjuntan redan förlorat en stor del av det stöd småbourgeoisin gav den vid tiden för militärkuppen. Till en del är detta en följd av den fruktansvärda massaker som militärjuntan igångsatt. Många personer inom medelklassen som gärna såg att regeringen Unidad Popular avsattes och t o m störtades genom en militärkupp, har nu råkat ut för förtrycket — förlorat en förälder, ett syskon, en vän och i vänt sig emot juntan.

Det är emellertid framför allt juntans pro-imperialistiska ekonomiska politik och dess satsning på den chilenska monopolbourgeoisin som medfört betydligt försämrade förhållanden för stora sektorer inom medelklassen i Chile. Tjänstemän, anställda inom den statliga och den privata sektorn, småföretagare, butiksinnehavare m fl står nu mer än någonsin tidigare inför utsikterna att snabbt proletariseras. T ex har endast inom hotell- och restaurangbranscherna i Storsantiago inte mindre än 10 000 personer ställts utan arbete på grund av uteblivna kunder.

Att stora grupper ur den chilenska medelklassen nu kan väntas närma sig arbetarklassens och böndernas organisationer oroar naturligtvis den chilenska bourgeoisie. Under hela november månad 1973 publicerade t ex tidningen *El Mercurio* ett antal artiklar över ”försörjningsproblemen”. Militärjuntan har emellertid inte en tanke på att överge det ekonomiska program vi här skisserat, utan har endast inskränkt sig till att kraftigt understryka att den inte kommer att tillåta ”konstlade prishöjningar”. Samtidigt har juntan vänt sig till småföretagare och butiksinnehavare med en vädjan om ”vid förståelse och samarbete, då fosterlandets öde står på spel”.

Tendenser till motsättningar

Juntans ekonomiska politik tenderar alltså att skapa motsättningar mellan den chilenska bourgeoisie och småbourgeoisin. Detta har bl a medfört att det Kristdemokratiska partiets vänsterflygel — som representerar stora delar av denna småbourgeoisin — i allt högre utsträckning kommit att undandraga partiet och juntan sitt stöd. De mer kända representanterna för denna vänsterflygel — den förre presidentkandidaten Radomiro Tomic, Bernardo Leighton och Renán Fuentealba — har därvidlag råkat ut för en serie attacker från militärjuntan och dess allierade. I en brett upplagd artikel kunde t ex *El Mercurio* i november ”avslöja” existensen av en ”pro-marxistisk grupp” inom det Kristdemokratiska partiet. Den skulle vara ledd av de tre nämnda politikerna och stå i ständig kontakt med de upplösta marxistiska partierna för att tillsammans med dem organisera en motståndsrörelse mot juntan. Tomic och Fuentealba skyndade sig emellertid att förneka dessa anklagelser. Särskilt Tomic kunde också försäkra juntan om sitt stöd: ”Jag delar åsikten att de väpnade styrkorna kommer att förbli i regeringsställning under flera år framåt. Jag delar inte den åsikten att detta skulle vara negativt i sig. Det skulle kunna vara av godo och t o m absolut nödvändigt för att bygga upp en ny typ av samhälle, mycket mer rättvist, dynamiskt och i stånd att uppnå enhet.”

Hittills har emellertid de tendenser till motsättningar inom det borgerliga blocket som framskymtar här och där, endast förblivit tendenser. Det Nationella partiet och det Kristdemokratiska partiet stöder naturligtvis militärjuntan. Särskilt det senare partiet har emellertid vissa negativa synpunkter på administrationen, huvudsakligen beroende på att juntan rekryterat sina rådgivare bland de mest fascistiska representanterna för det Nationella partiet och *gremios*, och inte bland Freis och Patricio Aylwins partikamrater. (Den viktiga inrikesministerposten innehas dock t ex av armégeneral Oscar Bonilla, som var

Eduardo Freis adjutant under dennes presidentperiod). Som partiets ledare Patricio Aylwin sade i en intervju i Dagens Nyheter den 2 november 1973: ”Jag tror fortfarande att militären gjorde vad den ansåg vara sin plikt och att man, trots att man omger sig med dåliga rådgivare, har goda intentioner.

Och jag erbjöd juntan vårt samarbete för att genomföra dessa intentioner.”

Legal opposition

Det är också troligt att den del av det Kristdemokratiska partiet som representerar den nationella monopolbourgeoisin, i en inte alltför avlägsen framtid kan komma att konstituera någon form av

legal opposition mot militärjuntan inom det militär-korporativa samhälle som nu byggs upp i Chile.

I mitten av november skisserade juntaledaren Pinochet i en intervju i *El Mercurio* de politiska partiernas och de väpnade styrkornas framtida roll. Enligt Pinochet fanns det därvidlag tre alternativ. Det första var att överlämna makten till de bägge ”demokratiska partierna”, vilket, enligt Pinochet, ”skulle störta landet i dess största militära konflikt någonsin”. Ett andra alternativ var att militärjuntan skulle ges permanent och absolut makt. Också detta alternativ förkastades av Pinochet. I stället förordade han skapandet av en ”militär—civil rörelse” som till sitt innehåll skulle vara ”djupt nationalistisk och följaktligen fjärran från allt det som splittrar, liksom fallet är med de politiska partierna.”

Denna idé togs genast upp av representanter för det Nationella partiet. Dess ordförande, Onofre Jarpa, hade redan veckorna efter kuppen framfört tanken på att militären skulle skapa en civil eller militär-civil rörelse för att stödja juntan. Om inte, skulle det uppstå ett politiskt vakuum som kunde undergräva juntans positioner. Jarpa menade att hans parti skulle kunna spela samma roll som ARENA-partiet i Brasilien och lät förstå att det Kristdemokratiska partiet skulle kunna utgöra en chilensk motsvarighet till det brasilianska ”oppositionspartiet” MDB, d v s de partier om vilka någon sagt, att deras opposition består i att det ena partiet säger ”Ja” till militärjuntans politik och det andra ”Ja, Herre”.

Källor:

El Mercurio (Santiago)

La Tercera de la Hora (Santiago)

Expreso (Lima)

Le Monde (Paris)

Le Monde Diplomatique (Paris)

Rouge (Paris)

Politique Hebdo (Paris)

Latin America (London)

Aftonbladet, 14.9. 1973

Dagens Nyheter, 2.11. 1973

Secretaria General de Gobierno: *Libro Blanco del Cambio de Gobierno en Chile*; Santiago, 1973

Pablo Baraona Urzúa m fl: *Fuerzas Armadas y Seguridad Nacional*; Santiago, 1973

100 Primeros Decretos Leyes Dictados Por la Junta de Gobierno de la República de Chile; Santiago, 1973

Chile ett år efter kuppen: Kampen organiseras mot gorilladiktaturen

”Den chilenska militärregimen kan karakteriseras som en beroende eller kolonial fascism — dvs den kombinerade form av traditionell militärdiktatur och klassisk fascism som undantagsstaten tar i de beroende latinamerikanska länderna”, skriver Tor Sellström i denna sammanfattning av den senaste utvecklingen i Chile.

Denna bestämning är viktig för förståelsen av de motsättningar som uppstått inom borgarklassen. Den är även viktig för motståndsrörelsens val av politisk strategi, nu när kampen börjar organiseras i form av motståndskommittéer över hela landet.

Gorilladiktaturen i Chile, som nu hållit sig vid makten i ett år, inrättades av den chilenska monopolbourgeoisin och imperialismen. För att försäkra företagen om höga vinster, har det chilenska folket — utöver det fruktansvärda militära och politiska förtrycket — utsatts för superexploatering och ekonomiskt förtryck. Efter brasiliansk modell skulle ett ”investeringsvänligt klimat” skapas, till vilket det utländska kapitalet väntades flöda. Juntan har dock inte fått de lån och krediter som skulle kunna hjälpa upp den katastrofala ekonomiska situationen. Produktionsinvesteringar har inte heller gjorts i den omfattning man hoppades. Chile är idag näst efter Israel det mest skuldsatta landet i världen (räknat per capita). Skulden uppgår till 4 miljarder dollar.

Juntans ekonomiska politik har inneburit galopperande inflation och en fruktansvärd misär för de breda folkmassorna. Ser man till nödvändighetsvaror som bröd, socker, mjölk, matolja, fotogen och till priserna på kommunikationsmedel, så har gorillornas första år i Chile medfört att levnadskostnaderna stigit med över 1 000 procent under det att lönerna ökat med cirka 500 procent.

Det chilenska folket svälter. Och då är att märka att detta gäller den del av folket som överhuvudtaget har ett arbete och uppbär lön. För de hundratusentals chilensare, som förlorat sina arbeten (arbetslösheten i Chile skulle enligt beräkningar nu uppgå till 25 procent) och för de småföretagare, affärsinnehavare m m som förlorat sina kunder, återstår inget annat än tillfällighetsarbeten, angiveri, prostitution, tiggeri och i bästa fall landsflykt för att undgå svält döden. Utöver de cirka 15 000 politiska flyktingar som lämnat Chile, har över 100 000 chilensare tvingats till grannländerna Argentina och Peru för att söka arbete.

Beroende fascism

Motsättningarna inom krigsmakten, som utåt verkat så enad, har stadigt fördjupats, liksom motsättningarna inom kyrkan, de borgerliga yrkessammanslutningarna (”gremios”) och de borgerliga partierna. Juntans ekonomiska modell till förmån för monopolbourgeoisin och imperialismen, har samtidigt ökat dess sociala isolering och undergrävt förutsättningarna för en rent fascistisk statsbildning i Chile.

Den chilenska militärdiktaturen har i likhet med den klassiska fascismen brutit ned den borgerligt-demokratiska statsapparaten i avsikt att ersätta den med en korporativ statsbildning. Enligt juntans utkast till konstitution, skall en ”organisk demokrati” som baseras på yrkessammanslutningarna byggas upp i Chile. Konstitutionen, liksom tecken på antimarxism, nationalism, våldsglorifiering, främlingshat m m, visar på stor överensstämmelse med den klassiska fascismen i Europa under 1930- och 40-talen.

Dagens chilenska regim uppvisar emellertid flera avgörande skillnader från t ex fascismen i Italien. Den avgörande orsaken till detta, är att den upprättas i ett beroende-land, där den härskande klassen snarare är representant för den imperialistiska metropolen, än för den nationella bourgeoisin. Den ekonomiska modellen har t ex utarbetats för att garantera monopolbourgeoisins och imperialismens intressen. Den potentiellt fascistiska stödbas som den chilenska borgarklassen byggde upp inför maktövertagandet, överger nu regimen. Även medelklassen utsätts idag för det ekonomiska och politiska förtrycket.

Även om fasciströrelsen Fosterland och Frihet ("Patria y Libertad") fortfarande är verksam, så stöds inte diktaturen av ett strukturerat fascistiskt parti i stånd att ständigt hålla småbourgeoisin och mellanskikten mobiliserade, vilket var fallet under den klassiska fascismen. Diktaturen har hittills inte heller lyckats bygga upp den korporativa fackföreningsrörelse den skisserat och inte vidtagit några åtgärder för att sänka arbetslösheten och neutralisera arbetarklassen.

Den chilenska militärregimen kan karakteriseras som en beroende eller kolonial fascism, eller helt enkelt en gorilladiktatur — dvs den kombinerade form av traditionell militärdiktatur och klassisk fascism undantagsstaten tar i de beroende latinamerikanska länderna. Skillnaderna från den klassiska fascismen är viktiga för förståelsen av motsättningarna inom det borgerliga blocket, samt för motståndsrörelsens förutsättningar och dess politiska strategi.

Motsättningar inom krigsmakten

Under månaderna efter kuppen bildades tre grupperingar inom de väpnade styrkorna. Kring flyggeneralen Gustavo Leigh (medlem av juntan) grupperade sig de mest fascistiska sektorerna — de som önskade bygga upp ett officiellt, fascistiskt parti och på så sätt institutionalisera regimen. Denna grupp står Opus Dei och Fosterland och Frihet mycket nära och gavs ansvaret för utarbetandet av den nya konstitutionen.

Till vänster om denna gruppering stod en "populistisk sektor" kring armégeneralen Oscar Bonilla (inrikesminister). Kring juntaledaren Pinochet formerade sig slutligen något som kan betecknas som en centergruppering. Den sistnämnda, som inte utvecklat någon homogen ideologisk linje, var gorilladiktaturens mäktigaste representant.

I december 1973 hade motsättningarna mellan de tre grupperingarna blivit så starka, att militärjuntan sammankallade till ett möte för att försöka lösa dem. Resultatet av mötet blev att gorillalinjen stärktes på bekostnad av den "populistiska sektorn". Bonilla anslöt sig till Pinochets centergruppering.

Sedan "populisterna" neutraliserats har motsättningarna främst stått mellan Pinochets gorillalinje och Leighs mer uttalat fascistiska uppfattning. Motsättningarna har ännu inte lösts, men utvecklingen under sommaren tyder på att Pinochets makt ökat betydligt. I juli utsågs t ex Pinochet till "Högste Statschef" och Bonilla fick den viktiga försvarsministerposten.

Den gruppering som representeras av Leigh har emellertid inte tvingats lämna den politiska scenen. Den har sitt främsta stöd från flotta och flygvapen, men baserar fr a sin makt på kontrollen över den repressiva apparaten. Vid mötet i december fick Leigh kontrollen över Nationella Säkerhetstjänsten (DINA) och han har också behållit ställningen som juntans ideolog. I våras utsågs han till chef för Sociala Utvecklingsrådet, det organ som enligt planerna skall ge diktaturen ett minimum av samhälleligt stöd. Detta organ kontrollerar bl a de viktiga utbildnings- och arbetsministerierna och därmed skolväsendet, universiteten och fackföreningsrörelsen.

Motståndet inom krigsmakten

Det finns även grupperingar inom krigsmakten som är klara motståndare till diktaturen. Betydande sektorer bland underbefälet och delar av de högre befälen motsatte sig kupplanerna under veckorna före maktövertagandet. Andra gick över till de folkliga krafterna och gjorde väpnat motstånd. Hundratals soldater, underofficerare och officerare mördades under själva kuppdygnet. I januari 1974 beräknades antalet fängslade militärer i Chile överstiga 3 000. ”Rättegången” mot general Bachelet och andra medlemmar av krigsmakten har avslöjat motståndet för hela världen. Bachelet kunde själv inte närvara vid ”rättegången”. Han hade torterats till döds.

Demoraliseringen sprider sig inom de väpnade styrkorna — en demoralisering som på många håll börjat ta formen av aktivt motstånd mot juntan. I maj 1974 fängslades t ex 200 officerare och soldater ur flygvapnet, sedan ett omfattande sabotage hade upptäckts på en flygbas. Det händer vidare att militärpatruller som ser till att utgångsförbudet efterlevs, i skydd av mörkret attackerar andra militärpatruller. Hälften av de förluster krigsmakten fått vidkännas de senaste månaderna beror på dessa sammandrabbningar.

Kyrkan och diktaturen

Den chilenska juntan har förklarat sig omfatta ”en kristen uppfattning av människan och samhället”. En regim som söker en kristen legitimering för sitt politiska handlande, kan svårligen rasera kyrkan på samma sätt som den raserat andra organisationer. Efter kuppen var också kyrkan en av de få institutioner som inte bröts ned av regimen.

Under året som gått har emellertid relationerna till kyrkan försämrats. En stor grupp av de chilenska biskoparna har nu öppet vänt sig mot juntan. Mot dem står en fascistinspirerad pro-juntasektor under ledning av biskopen i Valparalso samt de delar av kyrkan som tillhör Opus Dei.

Till en början intog den kyrkliga hierarkin en tvekande kritisk hållning mot juntan. I takt med den ökande repressionen, misären och korrruptionen förbyttes denna attityd i ett öppnare avståndstagande.

Utvecklingen inleddes med att ärkebiskopen Silva Henríquez i sin påskpredikan kraftigt fördömde förtrycket i Chile. Någon vecka senare samlades de 28 biskoparna till ett möte. Inför mötet sände påven Paul VI ett telegram till de chilenska biskoparna och uppmanade dem till en resolut hållning mot juntan. Det dokument som offentliggjordes efter mötet utgör snarast en kompromiss mellan två stridande uppfattningar. Dokumentet uttrycker dock biskoparnas ”oro” inför de politiska fångarnas situation och fördömer juntans ekonomiska politik. Detta föranledde Leigh att karakterisera biskoparna som ”redskap för den internationella marxismen”. Dessutom uppmanade biskoparna det chilenska folket att fira arbetarnas dag den första maj.

Inför denna utveckling har juntan svarat med att utsträcka förtrycket även till kyrkan. Ett tiotal präster av olika nationalitet har mördats eller torterats till döds, omkring femtio har kastats i fängelse. Förtrycket mot kyrkan har fått stora återverkningar inom Kristdemokratiska Partiets vänsterflygel och verksamt bidragit till ett allt aktivare motstånd mot juntan från det hållet.

De borgerliga partierna

Motsättningarna inom det borgerliga blocket har kommit att framstå allt klarare. Industriebourgeoisin kämpar mot den fria importen av industriprodukter som juntan infört för att söka dämpa prisökningarna och inflationen. Agrarbourgeoisin kräver högre priser för sina jordbruksprodukter. Medelstora företagare vänder sig mot den höjda företagsbeskattning juntan pålagt

dem. Affärsmän och småföretagare drabbas hårt av folket minskade köpkraft och slås ut. Tjänstemän och statsfunktionärer har fått se sina inkomster sjunka kraftigt. I juni varslade juntan om uppsägning av inte mindre än 100 000 statsanställda för att därigenom minska de offentliga utgifterna. Samtidigt sänktes pensionerna för ca 400 000 pensionärer. Advokater, läkare, lärare m fl — vilka i stor utsträckning aktivt stödde militärkuppen — råkar nu själva ut för förtrycket, förlorar sina arbeten och lämnar landet.

Denna upplösning av det borgerliga blocket påverkar naturligtvis de bägge stora borgerliga partierna — Nationalpartiet och Kristdemokratiska Partiet. Detta gäller dock i mindre grad för Nationalpartiet. De betraktar gorilladiktaturen som sin egen regering. Sedan juntan i december förklarat all partiverksamhet inställd på obestämd tid, har emellertid två tendenser uppstått inom partiet — en fascistinspirerad och nationalistisk tendens kring Fosterland och Frihet, samt en mer ”konstitutionalistisk”. Bägge tendenserna stöder givetvis juntans politik även om den senare helst vill ha en ”stark civil regering”.

Inom KDP är motsättningarna hårdare. Den ekonomiska politiken har fjärrmat partiets arbetar- och småborgerliga bas från den juntavänliga Frei-sektorn inom partiet. Partiet har splittrats i tre fraktioner. En kring förre presidenten Eduardo Frei, som fortfarande är anhängare till juntan, en ”centerfraktion” och en tredje fraktion som utgörs av de kristna revolutionärer och progressiva som ansluter sig till motståndsrörelsen. Mycket mer betydande är emellertid de sektorer som helt brutit med partiet för att aktivt bekämpa diktaturen. Partiapparaten kontrolleras dock fortfarande av monopolbourgeoisins och imperialismens representanter. Att, som vissa sektorer inom den chilenska vänstern gör, förorda en allians med KDP som parti, måste mot denna bakgrund framstå som en ytterst tvivelaktig taktik.

Denna fråga utgör en av skiljelinjerna mellan de reformistiska och revolutionära krafterna inom den chilenska vänstern. En medlem av MIRs politbyrå, förklarade i Havanna i slutet av juni:

”MIR har innan och efter den 11 september 1973 kämpat och kommer bestämt att kämpa för att förhindra att Chiles arbetarklass ger Kristdemokratiska Partiet som parti ... ett uns av förtroende. En annan sak ... är de hederliga och progressiva kristna som är medlemmar i KDP. Vi uppmanar dem ... att tillsammans med oss kämpa mot gorilladiktaturen.”

Som exempel på KDPs nära samarbete med juntan, kan nämnas att juntan rekryterat flera rådgivare från partiet, liksom även några ministrar. Vid regeringsombildningen i juli utsågs t ex Rad' Sáez till ekonomisk samordningsminister, Jorge Cauas till finansminister och Fernando Léniz till ekonomiminister. Alla tre står nära KDP. Detta betyder dessutom att ansvaret för den ekonomiska politiken helt lagts på civila ministrar. Sáez var en av de ”nio vise männen” som utarbetade Framstegsalliansens program för Latinamerika och Cauas har arbetat inom Världsbanken.

Förtrycket systematiseras

Juntan isoleras alltmer, såväl inom som utom landet. Den kan dock inte göra helt om och dess enda konsekventa svar har varit att utöka och specialisera förtrycket. Vid mötet i december skapades sålunda Nationella Säkerhetstjänsten (DINA). Därigenom samordnade och centraliserade juntan de olika grenar av underrättelsetjänsten som tidigare varit uppdelad på de fyra vapenslagen. I ledningen för DINA ställdes överste Sepúlveda, som till rådgivare för sitt blodiga hantverk fick en f d överste ur de nazistiska SS-styrkorna, Walter Rauff.

Samtidigt som DINA skapades drog juntan upp riktlinjerna för den kommande jakten på den chilenska vänstern. Man beslöt att minska det massiva, blinda och kostsamma förtrycket, och

istället göra det mer selektivt och manövrera så att man skulle kunna lätta på utgångsförbudet och ge regimen en mer ”demokratisk” fasad. Enligt de ursprungliga planerna skulle utgångsförbudet hävas inför juntans ettårsjubileum i september 1974. Trots att diktaturen (som en desperat åtgärd för att kunna hålla sitt tidsschema) fängslade omkring 11 000 personer i juli i år, har man nu övergett dessa planer.

Sedan mars månad har också repressionen ändrat karaktär. Nu genomför militären välorganiserade finkamningsaktioner fr a i slumstäderna kring Santiago. Sedan DINA har sållat ut de som betraktas som ofarliga, skickas de övriga vidare för ytterligare ”behandling”. I Tejas Verdes (tio mil väster om Santiago) har man skapat något som betecknas som ett centrum för ”vetenskaplig tortyr”. Här underkastas fortlöpande femtio politiska fångar den mest fruktansvärda tortyr. Det beräknas att minst 2 000 personer, kvinnor som män, har passerat genom dessa tortyrkammare. Det har även framkommit att utländska tortyrexperter deltagit aktivt i seanserna.

Folkets kampvilja finns kvar

Gorilladiktaturen har emellertid inte lyckats med att helt krossa den folkliga rörelsen. Förtrycket har också slagit mycket ojämnt inom olika sektorer. Den egentliga arbetarrörelsen är den sektor som blivit värst utsatt, såväl när det gäller det direkta militära och polisiära förtrycket som avskedanden m m. Samtidigt är det den sektor som bäst kunnat bevara sina organisationer och som stått i spetsen för det sega motståndet mot juntan. Bonderörelsen har utsatts för förtrycket på olika sätt i olika regioner. I de områden som tidigare utmärkt sig för sin höga politiska medvetenhet och sina starka organisationer, har förtrycket varit hårdast. Trots bombningarna och finkamningsaktionerna mot storstädernas slumområden har *poblador*-rörelsen (”pobladores” = sluminvånare) klarat sig relativt väl. Det är den sektor där missnöjet och hatet mot diktaturen kommit till klarast uttryck. Man har också kunnat anpassa sina organisationer till den nya situationen. Studentrörelsen slutligen, har drabbats hårt av juntans militarisering av universitet och skolor. Efter den nya terminens början (mars 1974) har den dock snabbt omorganiserats och utvecklar nu ett allt aktivare motstånd mot diktaturen.

Efter de första månadernas taktiska reträtt har det chilenska folkets starka kampvilja tagit sig allt kraftigare uttryck. Redan i november 1973 gick arbetarna på tunnelbygget i Santiago, kolgruvearbetarna i södra Chile, och arbetarna i salpeter- och koppargruvorna i norra Chile i strejk. Dessa strejker, liksom de övriga ca 150 strejker som ägt rum i Chile fram till juni 1974, har krossats på det mest brutala sätt. I vissa konflikter har dock arbetarna — trots att strejkvapnet är förbjudet — kunnat avgå med segern.

Arbetarnas, böndernas, sluminvånarnas och studenternas rädsla och osäkerhet under de första månaderna har nu förbytt i en allt starkare kampvilja. Bl a har en hel serie sabotageaktioner utförts — högspänningsledningarna har sprängts, bränder har anlagts på fabriker och jordbruk, militärpatruller har överfallits m m.

Istället för den förbjudna fackliga centralorganisationen CUT har juntan nu skapat två ”gula” centralorganisationer — en för arbetarrörelsen (”Confederación Nacional de Trabajadores” — Nationella Arbetarkonfederationen) och en för bonderörelsen (”Confederación Nacional de Campesinos” — Nationella Bondekonfederationen). Dessa har emellertid inte lyckats få kontroll över arbetar- och bonderörelserna. Istället har dessa organisationer möjliggjort ett visst organiserat tryck mot juntan från arbetar- och bondebaser. Dessutom är vissa av CUTs fackförbund fortfarande verksamma underjordiskt.

Motståndskommittéerna

Den chilenska motståndsrörelsen byggs nu upp kring de folkliga motståndskommittéerna ("comités de resistencia popular"). Initiativtagare till dessa kommittéer är Revolutionära Vänster-rörelsen (MIR) och de är öppna för alla chilensare som vill bekämpa diktaturen. Betydande sektorer ur de partier som ingick i Unidad Popular är också verksamma inom motståndskommittéerna, liksom en stor del av Kristdemokratiska Partiets bas. De enda villkoren för att delta i en motståndskommitté är att kämpa för de tre målen: störta diktaturen, återupprätta de demokratiska fri- och rättigheterna, samt försvara massornas levnadsnivå.

Motståndskommittéerna utgör underjordiska celler om tre till fem medlemmar. De organiseras från basplanet i fabriker, på jordbruk, i slumstäder, på kontor, skolor och universitet och också inom de organisationer som fortfarande tillåts existera i juntans Chile, som byalag, kvinnocentra och en del fackföreningar. När ett tillräckligt antal kommittéer byggts upp på en arbetsplats eller inom en geografisk enhet, samordnas de på en högre nivå, vanligtvis som motståndsbälten ("cordones de resistencia") på kommunal nivå. Motståndsbältena byggs upp så att arbetar-, bonde-, poblador-, student- och andra rörelser var och en kan bygga upp en struktur som bäst passar deras speciella krav. På provins- och nationell nivå skall dessa enligt planerna sedan samordnas i en nationell motståndsrörelse, eller en nationell befrielsefront med en stark folkarmé. På så sätt byggs motståndsrörelsen upp från basplanet till kommunal, provinsiell och nationell nivå och hela folket ges ett instrument för att aktivt ansluta sig till kampen mot militärdiktaturen.

Motståndskommittéerna har hittills främst organiserat den revolutionära propagandan. Flygblad och klistermärken som anvisar uppgifter för kampen och förlöjligar militären, sprids på alla möjliga och omöjliga platser.

Samtidigt har kommittéerna utvecklat alternativa kampformer. Kommittéer som fungerar på livsmedelsfabriker har t ex kunnat ändra på förpackningarna för att avhjälpa folkets värsta hunger. Inom slumstäderna har det cirkulerat kiloförpackningar med bönor och andra varor som i själva verket innehållit mycket över ett kilo. Arbetsnedläggelser, maskningsaktioner och organiserad frånvaro av specialiserade arbetare, leder till att produktionen hejdas. Mycket viktigt är att de första motståndskommittéerna nu organiserats bland soldater och underbefäl. Motståndsrörelsen börjar tränga in i krigsmakten — själva ryggraden för den chilenska monopolbourgeoisins och imperialismens gorilladiktatur.

Ur *Zenit* nr 43 (1975)

Fascism, gorilladiktatur och revolution i Latinamerika: fallet Chile

Vi presenterar här en analys av den chilenska statens karaktär efter kuppen den 11 september 1973. Tor Sellström visar att det är *felaktigt att karaktärisera den chilenska regimen som fascistisk* i klassisk mening, i stället vill han beteckna den som en *militär gorilladiktatur*.

Den chilenska militärregimen är t.ex. inte — till skillnad från fascismen — en på självförsörjning inriktad, stabil diktatur, utan snarare instabil och helt beroende av imperialismen.

Karaktäriseringen av den chilenska regimen är viktig både för den chilenska motståndskampens strategi och för den svenska solidaritetsrörelsens inriktning. Med denna artikel om den chilenska undantagsstaten hoppas vi kunna öppna en debatt i *Zenit* i dessa frågor. □

Studiet av den borgerliga statens undantagsformer har av naturliga — politiska och historiska — skäl koncentrerats till *bonapartismen* och *fascismen*, under det att *militärdiktaturens* olika former, kombination och artikulation med bonapartismen och/eller fascismen inte analyserats lika ingående.¹ I Latinamerika — militärkuppernas kontinent framför andra — har emellertid frågan om den militära undantagsstaten kommit att få en allt mer framträdande plats i den marxistiska debatten. För den latinamerikanska vänstern är frågan naturligtvis inte av allmänt historiskt eller akademiskt intresse, utan svarar mot en praktisk politisk nödvändighet. Särskilt i södra Latinamerika — där militärregimer snarare blivit regel än undantag efter de kontra-revolutionära kupperna i Brasilien (1964), Argentina (1966, 1970 och 1971), Bolivia (1971), Uruguay (1973) och Chile (1973) — är en bestämning av denna regimform av grundläggande betydelse för vänsterns strategi och taktik, allianspolitiken, kampformerna etc.

I den här artikeln skall vi behandla problemet med utgångspunkt från det chilenska fallet. Skälet till att vi valt Chile som illustration är flera. För det första är omständigheterna kring kuppen den 11 september 1973 och den följande utvecklingen under Pinochets diktatur i stora drag kända för en bred publik. För det andra kommer vänsterns stridande uppfattningar om den militära undantagsstatens karaktär till klarare uttryck i Chile än i andra länder, även om skiljelinjerna överallt är desamma. Slutligen är förståelsen av den chilenska militärregimens karaktär också av praktisk betydelse för den svenska solidaritetsrörelsen med Chiles folk.

Fascism och diktatur

Den chilenska militärregimen karakteriseras av många — från kommunister till borgerligt demokratiska sektorer — som fascistisk. Den uppvisar också flera gemensamma drag med den ”klassiska” fascismen i Mussolinis Italien och Hitlers Tyskland. I likhet med fascismen utgör den för det första en form av den borgerliga undantagsstaten som med kraft riktar sig mot den borgerligt demokratiska staten och dess parlamentariska system. I samband med kuppen den 11 september 1973 förklarade militärjuntan att Chile befann sig ”i krigstillstånd”, den borgerligt demokratiska konstitutionen upphävdes, parlamentet upplöstes, borgmästare, stads- och kommunalfullmäktige avskedades och inom någon månad förklarades hela den

¹ För bonapartismen, se Karl Marx: *Louis Bonapartes 18:e Brumaire*, Arbetarkultur, Stockholm, 1971 och för fascismen fr.a. Nicos Poulantzas: *Fascism och diktatur*, Coeckelberghs, Stockholm, 1973. — Poulantzas diskuterar inte militärdiktaturens olika former.

administrativa apparaten ”under omorganisering”, en åtgärd som berörde ”alla sektorer inom den offentliga förvaltningen”.² Samtidigt som juntan förklarade att den raserade borgerliga statsapparaten skulle ersättas av ”nya institutionella former som kan upprätta en modern demokrati, renad från de brister som gynnat fiendens handlingar” rekommenderades vidare de ”demokratiska partierna”³ att ”avhålla sig från varje form av (politisk) aktivitet”.

Men fienden var naturligtvis inte de borgerliga partierna, utan arbetarklassens organisationer och ideologi. Anti-kommunismen, anti-marxismen och den våldsamma terrorn mot arbetarklassens förtrupper är också ett andra gemensamt grunddrag för fascismen och den chilenska militärdiktaturen. Efter maktövertagandet förbjöd juntan de marxistiska partierna, då de omfattade en ”doktrin som präglas av en människo- och samhällsuppfattning som skadar människans värdighet och utgör ett hot mot de frihetsideal och kristna värden som är en del av (den chilenska) nationens traditioner. (...) Den marxistiska doktrinen (uppfattning) om staten och klasskampen är oförenlig med den uppfattning om nationell enhet i vars tjänst Chiles väpnade styrkor handlar.” På samma sätt förbjöds den fackliga centralorganisationen CUT (*Central Única de Trabajadores*), då den ”under inflytande av tendenser som är främmande från nationalkänslan omvandlats till en organisation av politisk karaktär”, och marxismen: ”All propagandaverksamhet — i ord, skrift eller på vilket sätt det vara må — för den marxistiska doktrinen eller (någon) annan (doktrin) som i grunden sammanfaller med dess principer och målsättningar förbjödes.”

I praktiken har denna anti-marxistiska politik antagit proportioner av folkmord. Under de två år som gått sedan den chilenska militärregimen upprättades har över 35 000 personer mördats och avrättats. Mer än 200 000 har passerat genom juntans fängelser, tortyrkammare och koncentrationsläger, där de tvingats utstå en terror som på intet sätt står Nazi-Tysklands efter.⁴ Och tiotusentals andra chilensare — främst arbetare — har pga. det politiska, sociala och ekonomiska förtrycket tvingats i landsflykt.

Utöver dess karaktär av en regimform för den borgerliga undantagsstaten och dess terror och övervåld mot de socialistiska krafterna uppvisar slutligen den chilenska militärdiktaturen flera likheter med fascismen på det ideologiska planet. Elittänkande, främlingshat, ohämmad nationalism och våldsdyrkan ingår tillsammans med en förment opolitisk ”mission” i denna dystra tankevärld där kristna och naturrättsliga ”argument” anförs till försvar för regimen: ”Naturrätten, som utgår ur människans egen natur och därför är bindande för alla undersåtar, kräver lydnad inför juntan. Den gudomliga rätten slår genom Paulus fast att legitima härskare instiftas av Gud och att de som motstår härskarna också motstår Gud” ...⁵

Om den chilenska militärregimen alltså uppvisar flera gemensamma drag med den central-europeiska fascismen och i mycket utgör samma andas barn, så föreligger det också djupgående skillnader emellan dessa bägge undantagsregimer, skillnader som enligt vår uppfattning dominerar över likheterna.

Innan vi tar upp den diskussionen är det emellertid på sin plats att först framhålla att man inte kan definiera en regim som fascistisk endast med utgångspunkt från dess sekundära, deskriptiva drag. Om man vill upprätthålla begreppet fascism som ett analytiskt element för att

² Detta och följande citat är tagna ur vår artikel ”Politiskt och ekonomiskt förtryck är grundstenarna i den fascistiska konstruktionen” i *Kommentar*, No. 1, 1974 [denna artikel är återgiven ovan – *Red*]

³ Dvs. Kristdemokratiska Partiet och Nationalpartiet.

⁴ Det är också bekant att den chilenska militärjuntan anställt nazister med erfarenhet från Hitler-Tysklands koncentrationsläger för sitt blodiga hantverk, t.ex. den f.d. översten i de nazistiska SS-styrkorna, Walter Rauff.

⁵ Ur *Kommentar*, No. 1, 1974. [Se artikeln ovan – *Red*]

utarbete en politisk strategi och inte för att sprida dimridåer är det t.ex. viktigt att inte sätta likhetstecken mellan elittänkande, förtryck, rasism, anti-marxism och andra sekundära drag och fascism. Dessa drag påträffas också i flera borgerliga parlamentariska demokratier, exempelvis i USA, Frankrike och Västtyskland. För det andra är det viktigt att inte helt enkelt jämställa och identifiera varje form av öppen borgerlig diktatur med fascism. På denna punkt är det, som Bernt Kennerström framhållit i en tidigare *Zenit*-artikel, ”livsviktigt med klara distinktioner. Ett av den borgerliga statsapparatsens huvudsyften är att garantera de rådande produktionsförhållandena och att med repressiva medel hålla nere arbetarklassens frigörelsesträvan och detta kan ske antingen under borgerlig diktatur eller borgerlig demokrati. Detta är de konstitutiva dragen i den kapitalistiska staten, men av dess uppenbarelseformer måste den öppna borgerliga diktaturen betraktas som en av huvudkategorierna och fascismen som ett specialfall av denna och under inga förhållanden får de identifieras med varandra.”⁶ Som Nicos Poulantzas betonar i sin utmärkta studie *Fascism och diktatur* utgör fascismen ”bara en särskild regimform av den kapitalistiska statens undantagsform. Det finns andra, särskilt bonapartismen och militärdiktaturens olika former.”⁷ Fascismen vid makten definieras inte endast genom att den upphäver den borgerligt representativa demokratin och inrättar ett våldsam förtryck. Det sker också under bonapartismen och militärdiktaturen. Fascismen vid makten innebär däremot — till skillnad från bonapartistiska regimer och militärdiktaturer — en total omvandling av samhället.

Fascismen

För att bestämma den borgerliga statens olika undantagsformer är det viktigt att framför allt se till den *historiska period* under vilken de framträder, samhällsformationernas *plats i det världskapitalistiska systemet*, den *politiska kris* som ger upphov till den ena eller den andra formen, *undantagsstatens uppbyggnad* samt de olika *samhällsklassernas förhållande* till staten och till varandra.⁸

Beträffande fascismen gäller att den framträder under kapitalismens imperialistiska stadium, till skillnad från de bonapartistiska regimer som analyserades av Marx och Engels på 1800-talet. Men det är inte tillräckligt. Den framträder vidare i *imperialistiska metropoler* under en övergångsperiod till monopolkapitalism och när dessa metropoler — huvudsakligen Italien och Tyskland — redan övervunnit eller var på väg att övervinna en djupgående ekonomisk kris.

Ser vi till den politiska krisen finner vi att fascismen visserligen upprättas i en situation där borgarklassen uttömt möjligheterna att upprätthålla sin dominans genom den parlamentariska demokratin samtidigt som arbetarklassen är ur stånd att erövra statsapparaten, men att det inte innebär — också det till skillnad från bonapartismen — att det skulle råda en jämvikt mellan dessa bägge klasser. Fascistiseringsprocessen inleds tvärtom *efter* en rad på varandra följande *nederlag för arbetarklassen*. Trots det är emellertid den härskande klassen oförmögen att behålla kontrollen över den borgerliga demokratiska statsapparaten. Den borgerliga ideologin och de borgerliga politiska partierna genomgår en representationskris och detta i en situation i vilken småbourgeoisin — vars ekonomiska existens direkt ifrågasätts genom monopolkapitalets ökande dominans — börjar att konstituera sig som en egen social kraft. I detta läge

⁶ Bernt Kennerström: ”Fascismen som borgarklassens självförverkligande” i *Zenit*, No. 16, 1970, s. 41.

⁷ Nicos Poulantzas a.a., s. 7.

⁸ Nicos Poulantzas a.a. och Emir Sader: ”Fascismo e Ditadura Militar na América Latina” i *Brasil Socialista*, No. 3, 1975, ss. 48-64.

äger en total omorganisering av maktblocket rum. Under finanskapitalets ledning överger borgarklassen sina parlamentariska partier för att i stället inordna sig i det fascistiska partiet och där kanalisera småbourgeoisins missnöje och revolt för sina egna syften. Själva maktövertagandet sker som en *civil kontrarevolutionär massprocess* riktad mot den borgerliga parlamentariska demokratin och arbetarklassens organisationer.

Den *korporativa* fascistiska stat som därefter byggs upp vilar i första hand på det *fascistiska masspartiet* och den *politiska polisen*, i andra hand på den *civila fascistiska statsbyråkratin* och först i tredje hand på *armén*.

Ser vi så till samhällsklasserna under fascismen finner vi att hegemonin inom det dominerande blocket innehas av storkapitalet, särskilt den fraktion som är lierad med finanskapitalet. *Småbourgeoisin* ges en framträdande roll. Den uppträder till en början som regerande klass och därefter som statsbärande klass genom sin *aktiva och ständiga mobilisering* inom det fascistiska partiet. *Arbetarklassen*, som redan före det fascistiska maktövertagandet besegrats ideologiskt, *krossas* däremot som en självständig kraft. Samtidigt som den fascistiska staten förföljer och slår ned på arbetarklassens tidigare politiska och fackliga organisationer och på dem som försöker försvara dessa erövringar, ansluter sig stora delar av arbetarklassen till det fascistiska partiet. I Tyskland tillhörde t.ex. inte mindre än en tredjedel av de national-socialistiska partimedlemmarna 1934 den egentliga arbetarklassen.⁹

Det är slutligen viktigt att understryka att den fascistiska staten i sin ekonomiska politik inte bara är inriktad på att med våld slå under sig nya marknader — därav dess nationalism, expansionism och förhållande av kriget — utan också på en hög *självförsörjningsgrad*. Det gäller i synnerhet vissa basprodukter och den *tunga industrin* privilegieras inom ramen för en fascistisk ”*planekonomi*”. Genom denna politik lyckas den också *suga upp arbetslösheten* och i den meningen förbättra arbetarklassens tillstånd.

Allt detta — det borgerliga maktblocket, småbourgeoisins aktiva integrering i statsapparaten och dess ständiga mobilisering, det fascistiska masspartiet, den politiska polisens förgrening i statsapparaten samt den relativt framgångsrika ekonomiska politiken — gav den ”klassiska” fascismen en mycket homogen och totalitär karaktär. Dess *stabilitet* framgår av att det krävdes ett världskrig för att krossa den.¹⁰

Den chilenska militärdiktaturens uppkomst

Vi sade tidigare att den centraleuropeiska fascismen och den chilenska militärdiktaturen uppvisar flera gemensamma drag. Bägge är undantagsregimer av den borgerliga representativa demokratin. Den öppna terrorn mot arbetarklassen och dess organisationer är också karakteristisk för båda regimformerna, liksom deras nationalistiska och ”opolitiska” obskurantism på det ideologiska planet. Men vi sade också att skillnaderna dominerar över likheterna. Det blir klarare om vi nu studerar den chilenska militärregimen utifrån ovan nämnda faktorer.

Liksom fascismen framträder den chilenska militärregimen naturligtvis under kapitalismens imperialistiska epok. Den stora skillnaden är emellertid att den inte upprättas i en imperialistisk metropol, utan i en av *imperialismen beroende samhällsformation* i en situation av *djupgående strukturell ekonomisk kris*. Denna skillnad är i själva verket helt avgörande och

⁹ Nicos Poulantzas a.a., s. 196.

¹⁰ Imperfekt bör här inte uppfattas som ett absolut historiskt imperfekt. Fascismen kan naturligtvis framträda på nytt i världen.

bestämmer i sin tur såväl Chile-juntans handlingsramar som villkoren för klasskampen, vilket vi får anledning att återkomma till. Redan här är det emellertid viktigt att framhålla att militärregimen i Chile inte endast — eller ens i första hand — är ett nationellt fenomen, utan att den upprättas av den chilenska borgarklassen *och* imperialismen.

När det gäller den politiska krisen kan vi i det chilenska fallet för det första konstatera att borgarklassen också här genomgår en representationskris under perioden före undantagsstatens upprättande och att den är oförmögen att vidmakthålla sin dominans genom det borgerligt parlamentariska systemet. Det stod klart i och med Salvador Allendes seger i presidentvalen i september 1970. Till skillnad från fascistiseringsprocessen i Centraleuropa lider emellertid inte arbetarklassen i Chile en serie nederlag före kuppen. Tvärtom, under UP-regeringen utvecklar den chilenska arbetarklassen och de breda folkmassorna en egen dynamik, de tar nya initiativ och organiserar sig i stigande utsträckning inom lokala folkmaktsorgan som riktar sig mot den borgerliga statsapparaten. Frågan om maktövertagandet förs emellertid aldrig upp på dagordningen av arbetarklassens dominerande reformistiska ledning, som i stället söker en — utsiktslös — parlamentarisk lösning på krisen och en allians med borgerliga sektorer. I denna mening är arbetarklassen försvagad. Den är ideologiskt splittrad, men inte besegrad.

I Chile kan vi därför säga att det rådde en *allmän jämviktskris* mellan borgarklassen och de folkliga krafterna. Den förra var ur stånd att upprätthålla sin härskande ställning genom parlamentet, men var samtidigt bunden till det. De senare närmade sig en situation där de verkligen kunde erövra makten i samhället, men bands genom en reformistisk ledning till samma parlament. Det stegrade jämviktsläget bröts av imperialismen och borgarklassen. Men den sammansatta kontrarevolutionära strategin — som omfattade imperialismens blockad, de borgerliga partiernas opposition i parlamentet, de borgerliga yrkessammanslutningarnas ”strejker”, småbourgeoisins ”ohörsamhetskampanjer” och de fascistiska gruppernas sabotage- och terroraktioner — kunde inte föras till sitt slut utan att imperialismens och borgarklassens verkliga trumfkort — militären — spelades ut. I Chile sker därför maktövertagandet inte som en civil process, utan som en *militär intervention* under imperialismens och monopolkapitalets direkta ledning.

En ny stat

Sedan den borgerliga statsapparaten raserats byggs den nya staten upp kring de väpnade styrkorna. Militären som *institution* gör sitt inträde på den politiska scenen. Det skiljer, för det första, den chilenska militärregimen från tidigare ”traditionella” militärdiktaturer i Latinamerika, där militären under en övergångsperiod intagit exekutivmaktens plats, men i övrigt lämnat den civila administrationen mer eller mindre orörd. Men det skiljer också regimen från fascismen. I avsaknad av ett strukturerat fascistiskt parti låter sig imperialismen och monopolkapitalet representeras av militären. Militären framträder på så sätt som det dominerande maktblockets *politiska parti*, med uppgift att slå ned arbetarklassen, omorganisera det politiska systemet, bygga upp en ny statsapparat och ansvara för den ekonomiska utvecklingen. Redan någon vecka efter kuppen förklarade flyggeneral Gustavo Leigh, medlem i fyramanna-juntan och något av dess chefsideolog: ”Vi vill att de väpnade styrkorna skall vara representerade i lagstiftande organ. Vi vill delta i landets utveckling och i dess framsteg. Vi önskar en konstitution som kan ge oss en egen nationell politisk struktur och inte ger marxismen

ytterligare en möjlighet att slå landet i sina bojor.”¹¹

Den nya staten byggs upp med de väpnade styrkornas interna struktur som förebild, inte som en korporativ statsbildning. I det chilenska fallet fanns det ursprungligen planer på att bygga en korporativ stat enligt fascistiskt mönster, strukturerad kring de borgerliga yrkessammanslutningarna — de s.k. *gremios* — och vertikala fackföreningar. Den korporativa staten skulle också institutionaliseras genom en korporativ konstitution som ”tar hänsyn till *gremios*, kvinnans, ungdomens och de väpnade styrkornas intressen”.¹² Men dessa planer har idag — mer än två år efter militärkuppen — fortfarande inte kunnat förverkligas, delvis pga. militärens motstånd, men framför allt pga. att regimen inte har det sociala stöd en korporativ stat förutsätter. Arbetarklassen har aldrig givit militärregimen något stöd — tvärtom — och det stöd den en gång fick av vissa mellansektorer har den i stigande utsträckning förlorat.

Till skillnad från den fascistiska staten vilar därför den chilenska undantagsstaten så gott som uteslutande på de väpnade styrkorna. *Militärpartiet* ersätter det fascistiska masspartiet, *militärpolisen* ersätter den politiska polisen och en ny *militär byråkrati* — med rådgivare från imperialismen, de borgerliga partierna och *gremios* — ersätter den civila fascistiska statsbyråkratin. På det ideologiska planet uppvisar däremot den chilenska militärregimen som vi tidigare sett stora likheter med fascismen. I det chilenska fallet beror det emellertid på att värden som ”nationen”, ”ordning” och ”apolitism” snarare är uttryck för traditionella värderingar inom de väpnade styrkorna än uttryck för en strukturerad fascistisk stat.

Klasserna och militärdiktaturen

När det gäller samhällsklassernas ställning i den chilenska militära undantagsstaten står det för det första helt klart att hegemonin inom det dominerande maktblocket innehas av monopolkapitalet, särskilt den fraktion som är lierad med imperialismen. Det är välkänt och dokumenterat hur den nordamerikanska regeringen och de multinationella företagen tillsammans med det chilenska monopolkapitalet förberedde och genomförde militärkuppen till försvar för sina hotade intressen. Juntans klasskaraktär har emellertid blivit ännu tydligare under de gångna två åren. Under inflytande av nordamerikanska och chilenska monetarister — de s.k. *Chicago boys* — har militärregimen infört en extrem marknadsekonomi. Stora delar av den statliga sektorn har ”reprivatiserats”. Företag som nationaliserats under UP-regeringen har antingen återlämnats till sina forna ägare eller så har dessa — vilket är fallet med de nordamerikanska kopparjättarna — kompenenserats. Jordreformen har rivits upp och kooperativ- och kollektivjordar återförts till storjordägarna. Slutligen söker regimen med alla medel att stimulera utländska investeringar.

Denna ultra-liberala och pro-imperialistiska ekonomiska politik — antagen för att påskynda kapitalackumulationen och på den vägen övervinna den djupgående ekonomiska krisen — skiljer sig klart från den fascistiska ekonomiska ”modellen”. I Chile finns inga inslag av planekonomi eller åtgärder för att suga upp arbetslösheten. Tvärtom, hela den ekonomiska politiken är riktad mot den chilenska småbourgeoisie och arbetarklassen. Detta förklarar i sin tur varför militärregimen — också det till skillnad från fascismen — inte kan vila på en bred samhällsbas i vilken stora delar av småbourgeoisin och t.o.m. av arbetarklassen ingår.

Någon homogen ”medelklass” existerar naturligtvis lika litet i Chile som annorstädes. För att förklara småbourgeoisins och mellanskiktens förhållande till militärregimen är det emellertid

¹¹ Ur *Kommentar*, No. 1, 1974. [Artikeln återges ovan – Red]

¹² Ur *Kommentar*, No. 1, 1974. [Artikeln återges ovan – Red]

nödvändigt att göra ytterligare distinktioner och skilja mellan egna företagare inom industri, handel och jordbruk; statsanställda och anställda inom annan offentlig tjänst; intellektuella och fria yrkesutövare; samt vissa kategorier som är direkt knutna till monopolkapitalet och imperialismen.

Allmänt sett kan vi först konstatera att stora delar av småbourgeoisin och mellanskikten förberedde och välkomnade militärkuppen. De utgjorde i stor utsträckning det borgerliga Kristdemokratiska Partiets klientel, men deltog också i den fascistiska organisationen *Fosterland och Frihet* och i den korporativistiska *gremialista*-rörelsen.

Den ursprungliga entusiasmen för militären har emellertid i ökande omfattning förbytts i avståndstagande och t.o.m. aktivt motstånd mot regimen. Det gäller för det första många egna företagare inom industri, handel och jordbruk. Militärregimens ultra-liberala ekonomiska politik verkar accelererande på kapitalkoncentrationen och slår särskilt hårt mot dessa kategorier. Mängder av små industri- och hantverksföretag har gått under genom inflationen — som uppgår till över 500 % — och tvingats lägga ned verksamheten. På samma sätt är det inom detaljhandeln. Prishöjningar, lönestopp och inflation har lett till att juntan inte avskaffat försörjningsproblemen, men väl kunderna. Redan i november 1973 var t.ex. detaljhandelns omsättning i Santiago 25 % lägre än i augusti samma år, dvs. en månad som karakteriserades av ett sönderslaget distributionsnät genom åkeriägarlockouten, köpmanna- och butiksstrejker samt ekonomiskt sabotage. Det är alltså inte underligt att många mindre köpmän, butiks innehavare och andra vänder sig mot juntan. Det gäller också deras anställda. Under juntans första halvår ställdes t.ex. inte mindre än 10 000 anställda inom hotell- och restaurangbranschen i Santiago utan arbete pga. uteblivna kunder. Småbrukarnas situation är inte bättre. Uteblivna krediter och storjordägarnas återvunna jordhunger sätter också deras existens i fråga.

Stora delar av den egentliga småbourgeoisin utsätts alltså för en mycket accelererad proletariseringprocess. Det är emellertid än mer påfallande i fråga om statsanställda och anställda i annan offentlig tjänst. Militärregimens politik har bl.a. varit inriktad på att dämpa den ekonomiska krisen genom att minska de offentliga utgifterna, något som i första hand gått ut över dessa sektorer. Den uttalade målsättningen är att minska antalet statsanställda med 15 % och fram till januari 1975 hade inte mindre än 47 000 personer redan avskedats. Sak samma när det gäller de statliga företagen. I juli 1975 avskedades t.ex. 8 000 anställda inom det statliga järnvägsbolaget och 2 000 inom de statliga kolbolagen. På så sätt har mängder av f.d. relativt privilegierade tjänstemän kommit att utöka de arbetslösas ständigt stigande skara. Den öppna arbetslösheten i dagens Chile uppgår till cirka 25 %.

Många intellektuella och fria yrkesutövare stödde UP-regeringen och har därför utsatts för militärregimens förtryck, under det att andra — särskilt advokater, läkare, arkitekter, ingenjörer m.m. — antingen skänker militären sitt stöd eller söker sig till USA och Europa efter arbete. De kategorier som är direkt knutna till monopolkapitalet och imperialismen — tekniker, ingenjörer, anställda inom de stora imperialistiska och chilenska monopolföretagen, anställda inom bankväsendet m.m. — är, slutligen, de mellansektorer som främst gynnas av militärregimen. De lever gott på korruptionen och får dessutom ta direkt del i statens affärer i egenskap av rådgivare till militärregimen och monopolkapitalet.

Av det sagda är det lätt att förstå att den chilenska militärdiktaturen inte kan bygga upp ett fascistiskt massparti med ett aktivt stöd från en ständigt mobiliserad småbourgeoisin. Småbourgeoisin och mellansektorerna vänder sig i stället mot diktaturen och det av två skäl. För det första utsätts de särskilt hårt för den ultra-liberala och pro-imperialistiska politiken och för det andra kan de inte kanalisera sitt missnöje genom parlamentet och de traditionella politiska

partierna. Följden blir att de i ökande utsträckning närmar sig arbetarklassen, dvs. den enda samhällsklass som kan bjuda diktaturen ett aktivt motstånd och erbjuda mellanskikten ett politiskt alternativ: socialismen.

Detta står också klart för vissa sektorer inom det dominerande maktblocket. För att ge juntan ett ”civilt organiserat stöd” och kanalisera mellansektorernas strävanden skapade därför de mest fascistinspirerade representanterna inom den härskande klassen en Rörelse för Nationell Enhet (*Movimiento de Unidad Nacional* — MUNA) 1974. MUNA — som bygger på *gremialista*-rörelsen — har emellertid inte vunnit framgång, utan tvärtom starkt kritiserats av flera representanter för småbourgeoisie, såväl junta-anhängare som andra.

Arbetarklassen och dess allierade på landsbygden och i städerna, dvs. främst lantarbetare, småbönder och invånare i kåkstäderna (*pobladores*), utgör militärregimens huvudfiende. Om småbourgeoisin och mellansektorerna splittras efter militärkuppen, så sker det motsatta inom det folkliga lägret. Som vi tidigare sade var arbetarklassen vid tillfället för kuppen ideologiskt splittrad och försvagad genom en reformistisk ledning, men inte besegrad. Genom kuppen tillfogas dock den chilenska arbetarrörelsen sitt största historiska nederlag. Dess politiska och fackliga organisationer förbjuds och tiotusentals arbetare mördas, avrättas och fängslas, samtidigt som stora delar av den reformistiska arbetarledningen går i landsflykt. På det politiska förtrycket följer därefter det ekonomiska förtrycket, lönesänkningar, massavskedanden, arbetslöshet, hunger, misär och svält.

Men nederlaget är inte fullständigt och efter en inledande period av taktisk reträtt börjar arbetarklassen att göra motstånd mot militärregimen. Det politiska och ekonomiska förtrycket tenderar att sammansvetsa arbetarklassen allt mer, överbrygga tidigare ideologiska motsättningar och utveckla klasshatet. På så sätt framträder arbetarklassen och dess allierade snart som en självständig kraft som kan dra åt sig stora sektorer ur småbourgeoisin och mellanskikten och inte — som under fascismen — som en besegrad och neutraliserad kraft. Visserligen är arbetarnas organisationer förbjudna, men de är inte krossade. De politiska partierna och fackföreningsrörelsen omorganiserar underjordiskt samtidigt som nya organ för motståndet — de s.k. motståndskommittéerna — växer fram och under 1974 tvingas juntan vid ett flertal tillfällen öppet erkänna att den misslyckats i sin ”historiska mission” att krossa arbetarrörelsen.

Gorilladiktatur

Som vi sett skiljer sig den chilenska militärregimen på flera punkter från den ”klassiska” fascismen. Den upprättas i en *beroende ekonomi* till försvar för imperialismens och monopolkapitalets intressen. Undantagsstaten vilar på de *väpnade styrkorna* som *institution* och militären ersätter den fascistiska statens massparti, politiska polis och statsbyråkrati. Militärdiktaturen är ett redskap för *imperialismen och monopolkapitalet* som driver en *ultra-liberal och pro-imperialistisk ekonomisk politik* till förmån för dessa sektorer. Denna ekonomiska politik och frånvaron av ett fascistiskt parti gör att regimen *inte* förmår att *mobilisera småbourgeoisin*. Sist men inte minst lyckas den *inte krossa arbetarklassen* och dess allierade som en självständig kraft. Allt detta ger den chilenska militärregimen en till skillnad från den korporativa centraleuropeiska fascismen tämligen *instabil* karaktär.

Om den chilenska militärregimen inte är fascistisk, hur skall vi då karakterisera den? Inom den latinamerikanska vänstern har man bl.a. fört fram beteckningarna ”beroende fascism”,

”kolonial fascism” och ”neo-fascism”.¹³ Dessa beteckningar uttrycker emellertid något de är avsedda att särskilja, nämligen denna form av den borgerliga undantagsstaten och fascismen. Av den anledningen är de mindre lyckade. I Latinamerika har regimer som den chilenska i stället kommit att karakteriseras som *militära gorilladiktaturer*, ett uttryck som först myntades i Argentina, den historiskt sett kanske mest militariserade staten i södra Latinamerika. Reaktionsära kuppgeneraler i imperialismens och monopolkapitalets tjänst har där i folkmen kommit att liknas vid gorillor. Gorilladiktaturen skulle kunna definieras som den militära regimform den borgerliga undantagsstaten tar i de beroende latinamerikanska länderna, riktad mot massrörelsens uppsving, till försvar för imperialismens och det inhemska monopolkapitalets hotade intressen.

Det är viktigt att peka på ytterligare tre faktorer i samband med definitionen av gorilladiktaturen, nämligen dess beroende av den nordamerikanska imperialismen, dess kontinentala utsträckning och dess i grunden instabila karaktär.

Landsförräderiets International ...

De latinamerikanska gorilladiktaturerna framträder fr.o.m. mitten av 1960-talet, dvs. i en period som karakteriseras av en djupgående strukturell ekonomisk kris i Latinamerika och av början på en världskapitalistisk kris. I Latinamerika karakteriseras vidare perioden av ett markerat uppsving för massrörelsen och de socialistiska krafterna, vilket ytterligare hotar de härskande borgarklassernas och imperialismens ställning. Det står särskilt klart efter Kubanska Revolutionens seger 1959 och de följande revolutionära utbrotten i flera latinamerikanska länder.

I denna situation utarbetar den nordamerikanska imperialismen tillsammans med de latinamerikanska borgarklasserna den kontrarevolutionära strategi som skulle ”rädda Latinamerika undan kommunismen”. Det som Che Guevara kallade ”brottets och landsförräderiets international” utvecklas. Den kontrarevolutionära strategin uppdelas i en civil och i en militär del. Den första — som kommer till uttryck genom Framstegsalliansen (1961), Fredskåren (1962) och AID (1962) — misslyckas emellertid totalt, så t.ex. i Chile, där den civila kristdemokratiska regimen under president Eduardo Frei (1964-1970) är den främste exponenten för denna civila plan. Den ekonomiska och politiska krisen fördjupas, samtidigt som arbetarklassen och massrörelsen växer sig allt starkare. Då verkställs den militära delen av den kontrarevolutionära strategin.

En del av denna plan går ut på att rusta upp och specialisera de latinamerikanska polisstyrkorna och att tillsammans med dem organisera fascistiska terrororganisationer som Dödsskvadronen i Brasilien, Fosterland och Frihet i Chile och Anti-kommunistiska Alliansen (AAA) i Argentina. 1962 — ungefär samtidigt med Framstegsalliansen — grundar USA Interamerikanska Polisakademin i Fort Davis, Panama. 1964 överförs skolan av säkerhetsskäl till Washington, samtidigt som den omdöpes till Internationella Polisakademin. Fram till februari 1969 hade 3 000 polisofficerare från den s.k. Tredje Världen utbildats vid denna tortyrakademi, varav inte mindre än 1 800 kom från Latinamerika. En av specialiteterna vid skolan är att utbilda officerarna i konsten att skapa para-polisiära dödspatruller. De har den fördelen att de — med de latinamerikanska regeringarnas goda minne — kan agera mot de socialistiska

¹³ T.ex. Andrés Cultelli: ”Le Fascisme Colonial en Uruguay” (mimeo), u.å.; MLN-Tupamaros: ”Al Pueblo Oriental” i *El Combatiente*, Buenos Aires, No. 92, 28 september 1973; och Alvaro Briones: ”Neofascismo y Nacionalismo en América Latina” i *Comercio Exterior*, juli 1975 (återgiven i *Informativo Venceremos*, Stockholm, No. 29, 1975. ss. 1-10).

krafterna utan att myndigheterna behöver bli inkopplade och ställda till ansvar. Den demokratiska fasaden kan upprätthållas.

Skulle de socialistiska krafterna trots den para-polisiära terrorn fortfarande hota den borgerliga staten innehåller den kontrarevolutionära planens militära del en andra gren: gorilladiktaturen. I USA, Panama och i snart sagt varje latinamerikanskt land utbildar USA latinamerikanska officerare i gerilla- och upprorsbekämpning, *civic action*-program m.m., men också i politik, ekonomi och sociologi för den dag imperialismen och de latinamerikanska borgarklasserna kallar på militären och inrättar sin gorilladiktatur. Bara vid Fort Sherman i Panamazonen utbildas årligen cirka 1 400 latinamerikanska officerare och de flesta gorillor vid makten stoltserar villigt med sin ”nordamerikanska utbildning” samtidigt som de försöker uttrycka någon form av nationalism.

Vi förstår nu att gorilladiktaturen inte är något specifikt chilenskt fenomen, även om den kommit till sitt högsta — och samtidigt mest våldsamma — uttryck i Chile. Den första gorilladiktaturen inrättades i Brasilien 1964. Därefter följde general Onganias gorillakupp i Argentina 1966, general Banzers kupp mot president Torres i Bolivia 1971, den civil-militära kuppen i Uruguay i juni 1973 samt general Pinochets gorillakupp i Chile i september samma år. Och Argentina och Peru hotas idag av samma utveckling.

De etablerade gorilladiktaturerna har också utvecklat en djup intressegemenskap. Politiskt förenas de genom sina band med USA-imperialismen och sina gemensamma ansträngningar att bekämpa den ”internationella kommunismen” och den ”inre fienden” i södra Latinamerika, och ekonomiskt genom att de — inom ramen för samma ultra-liberala och pro-imperialistiska ”modell” — söker komplettera varandra. Chile exporterar t.ex. koppar till Brasilien och erhåller därifrån militärmateriel och vissa industriprodukter. Gorilladiktaturerna i södra Latinamerika har också sökt att institutionalisera denna intressegemenskap. Några månader efter militärkuppen i Chile föreslog t.ex. general Pinochet att en ”axel” — en anti-kommunistisk gorilla-axel — skulle upprättas mellan Santiago (Chile), La Paz (Bolivia), Brasilia (Brasilien) och Montevideo (Uruguay).

Motsättningar inom gorilladiktaturen

Trots stödet från den nordamerikanska imperialismen och den kontinentala samordningen är emellertid gorilladiktaturen i grunden instabil och mycket svagare än 1930-talets central-europeiska fascism. Vi sade tidigare att militären under gorilladiktaturen framträder som det dominerande maktblockets politiska parti och att den nya staten byggs upp med de väpnade styrkornas interna struktur som förebild. Militärens hierarkiska struktur och slutna karaktär — en fördel i samband med kuppens genomförande — gör emellertid undantagsstaten mycket rigidare än t.ex. den fascistiska staten, som vilar på ett civilt massparti. Detta medför att gorilladiktaturen inte bara är ur stånd att kanalisera småbourgeoisins ursprungliga stöd, utan även att borgerliga sektorer inom det dominerande blocket finner svårigheter med att uttrycka sina politiska strävanden. Här ligger en motsättning inbyggd i själva gorilladiktaturens dominerande block, en motsättning som tenderar att förstärkas genom att de borgerliga partierna till skillnad från de marxistiska partierna inte förbjuds eller krossas.

I själva verket är sammanhållningen inom det dominerande maktblocket under gorilladiktaturen avhängig tre faktorer: Militärens förmåga att krossa arbetarklassens motstånd, dess förmåga att reaktivera ekonomin samt dess förmåga att öppna politiska kanaler för underordnade sektorer inom maktblocket och för småbourgeoisin. Lyckas detta — som i Brasilien, där arbetarklassens självständiga motstånd krossats, det ekonomiska ”undret” under åren efter

kuppen vidgade militärregimens handlingsramar och regimen skapat två borgerliga politiska partier, det officiella ARENA och ”oppositionspartiet” MDB — tenderar gorilla-diktaturen att bli stabil och långvarig. (Den ekonomiska krisen har på senaste tiden förändrat situationen i Brasilien). Lyckas det inte — som i Chile — tenderar den att bli instabil.

I det chilenska fallet bryter nu kampen fram inom det dominerande blocket. Vid sidan av Pinochet och gorilladiktaturens mest typiska representanter kan man urskilja en pro-fascistisk sektor och en alternativ civil pro-imperialistisk borgerlig sektor. Den pro-fascistiska sektorn representeras t.ex. av Pablo Rodríguez, Chiles *führer* och ledare för fascistorganisationen Fosterland och Frihet, advokaten Jaime Guzmán och — troligen — juntamedlemmen och chefen för flygvapnet, Gustavo Leigh. Särskilt Pablo Rodríguez kritiserar regelbundet militärregimens politik i dagstidningen *Tercera de la Hora*. Samtidigt som han försäkrar juntan om sitt stöd vänder han sig med kraft mot dess oförmåga att förhindra byråkrati och korrupktion, den liberala (!) politiken gentemot de borgerliga partierna och upplösningen av militärregimens samhällsbas. I stället bör militärregimen upprätta en korporativ ”organisk demokrati”, uppbyggd kring vertikala fackföreningar.¹⁴ I slutet av augusti i år kritiserade också Gustavo Leigh offentligt Pinochet för att inte ta sig an småbourgeoisin i Chile. På så sätt försöker han att skaffa sig ett socialt stöd som skulle kunna tjäna ett rent fascistiskt projekt.

Men fascismen är — som vi tidigare sett — överspelad i Chile. Därför kommer det allvarligaste motståndet mot gorilladiktaturen inom det dominerande maktblocket från vissa civila sektorer som har USA-imperialismens stöd. Den främste representanten för dessa sektorer är den kristdemokratiske ledaren och förre presidenten Eduardo Frei. Frei har i ett par brett uppslagna artiklar kritiserat militärregimens misslyckade ekonomiska politik. Lika litet som andra kritiker av den ekonomiska situationen i Chile – bl.a. Orlando Saenz, f.d. chef för Chiles arbetsgivareförening – har Frei emellertid någonting att erinra mot diktaturens allmänna politik, särskilt inte mot dess anti-marxism och terror mot arbetarklassen.

Hittills har Pinochet lyckats neutralisera såväl de uttalat pro-fascistiska som de civila borgerliga sektorerna kring Eduardo Frei. Hans ställning blir emellertid allt mer ifrågasatt och han tvingas därför bredda gorilladiktaturen. Den 11 september 1975 – på tvåårsdagen av kuppen – erbjöd t.ex. Pinochet i sitt tal en högt uppsatt post till Eduardo Frei. Tillsammans med de ultra-reaktionära f.d. presidenterna González Videla (1946-1952) och Alessandri (1958-1964) skulle Frei enligt Pinochets förslag ingå i ett konsultativt statsråd (*consejo de estado*), vars uppgift det skulle vara att yttra sig i frågor av särskild politisk betydelse.

Men en eventuell ”bredning” av gorilladiktaturen – eller t.o.m. en civil fasad enligt uruguayanskt mönster – innebär naturligtvis inte att det chilenska folket uppnått sitt mål. Kampen mot imperialismen och den borgerliga diktaturen går vidare, för arbetarklassens frigörelse och socialismen.

18 oktober 1975

Mer av Tor Sellström om Chile:

[Massmobilisering och folkmakt i Chile 1970-1973](#) (bok)

---

¹⁴ Pablo Rodríguez: ”Por Qué Soy Nacionalista” i *Tercera de la Hora*, Santiago, 7 juli 1975.